Redacţiunea, Administraţiunea şi Tipografia:
BRAŞOVU, piaţa mare Nr 22.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitu!
Birourile de anunciuri.
Braşovu, piaţa mare Nr. 22.
Inserate mai primescŭ în Viena Rudolf Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), Heinrich Schalek, Alois Herndl, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Anton Mezei, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Preţul inserţiunilorŭ: o seria garmondu pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(NUMĔRŬ DE DUMINECĂ)

„Gazeta“ iese în fie-care ḑi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe unu anŭ 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
Pentru România şi străinătate
Pe unŭ anu 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 francĭ, pe trei lunĭ 10 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele postale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.
Abonamentulu pentru Braşovu:
la administraţiune, piaţa mare Nr. 22, etagiulŭ I.: pe unu anu 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulu în casă: Pe unu anu 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unu esemplaru 5 cr. v. a. séu 15 banĭ.
Atâtŭ abonamentele câtu şi inserţiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 12.—Anulŭ LII. Braşovŭ, Duminecă 15 (27) Ianuarie 1889.

Braşovŭ, 14 Ianuarie v.

Vorbeamŭ în numĕrulŭ trecutŭ de Duminecă de greaua povară a dărilorŭ, ce apasă poporulŭ cumplitŭ şi carĭ suntŭ adĭ îndecitŭ mai marĭ ca înainte cu 20—30 de anĭ.

Décă statulŭ pretinde dela noi aḑĭ îndecitŭ mai mare dare, trebue că are şi elŭ îndecitŭ mai marĭ cheltuielĭ ca mai înainte.

Amŭ arătatŭ de unde vinŭ aceste cheltuielĭ. Le-a pricinuitŭ risipa guvernului ungurescŭ, care vrea sĕ jóce pe marele, multele datorii ce le-a făcutŭ şi le face mereu spre a'şĭ împlini poftele şi a'şĭ acoperi lipsurile şi îndatoririle faţă cu monarchia şi cu străinătatea.

Intre aceste lipsurĭ şi îndatoririĭ jócă celŭ mai însemnatŭ rolŭ pregătirile militare.

Se nasce acum întrebarea, cine silesce împĕrăţia sĕ facă atâtea cheltuelĭ cu înarmările, ca popórele sĕ nu mai pótă rĕsufla cum se cade sub greutatea dărilorŭ?

De câte orĭ se cere dela dietă vr'unŭ nou împrumutŭ pentru armată, se ḑice, că interesele de apĕrare ale monarchiei îlŭ pretindŭ.

Noi scimŭ însĕ că de douĕḑecĭ de anĭ şi mai bine monarchia nóstră se bucură de cea mai adâncă pace, cine ameninţă dér liniştea ei?

Deocamdată, ni se spune, monarchia trăiesce în bună înţelegere cu tóte puterile, dér se adauge în totdéuna, că nu se scie ce va aduce ḑiua de mâne.

„Ḑiua de mâne“ nu esprimă decâtŭ neîncrederea, ce domnesce între puterĭ, carĭ pândescŭ una asupra alteia cu temere şi frică.

Causa acestei neîncrederĭ e uşorŭ de înţelesŭ. Este pofta de cucerire şi de îmbogăţire pe socotéla altora, este stăruinţa de a cupleşi pe alţii cu puterea, carĭ i-au datŭ nascere.

Până la 1866 statele nu cheltuiau nicĭ pe jumĕtate atâta cu înarmările, câtŭ cheltuescŭ astăḑĭ. In acelŭ anŭ însĕ mica Prusiă a isbutitŭ cu sistemulŭ sĕu de înnarmare generală şi cu armele ei perfecţionate de a învinge pe puternica Austriă.

De atuncĭ tóte s'au schimbatŭ. Statele mari şi micĭ şĭ-au reorganisatŭ armatele după esemplulŭ celei prusiane şi şĭ-au cumpĕratŭ puscĭ de sistemulŭ nou.

Curĕndŭ după 1866 a urmatŭ rĕsboiulŭ franco-germanŭ. Şi aicĭ a isbutitŭ Prusia, care avea armată mai multă şi era mai bine pregătită.

De atuncĭ statele au începutŭ sĕ se întrécă unele pe altele cu înarmările şi cu mărirea oştirilorŭ lorŭ.

S'a formatŭ convingerea, că statulŭ care va avé cei mai mulţĭ soldaţĭ, cea mai bună organisare şi cele mai bune arme va fi biruitorŭ.

Astfelŭ s'a născutŭ periodulŭ de faţă numitŭ alŭ militarismului, când tótă îngrijirea guvernelorŭ pare a avé numai ţinta de a'şĭ înmulţi şi întări armatele.

După rĕsboiulŭ cu Francesii, ḑise bĕtrânulŭ mareşalŭ Moltke, că Germania va trebui încă timp de 50 de anĭ sĕ stea la pândă cu mâna pe sabiă.

Era lucru firescŭ ca cei ce au fostŭ bătuţĭ de armatele germane sĕ-şĭ încordeze puterile şi sĕ se înarmeze şi ei aşa, ca sĕ pótă ţiné peptŭ cu puternica împĕrăţiă germană.

Era mai alesŭ de prevĕḑutŭ, că Francesii vorŭ face totŭ posibilulŭ spre a'şĭ mări şi întări forţele militare, căcĭ numai astfelŭ putéu spera, că'şĭ vorŭ puté rĕsbuna odată pentru desastrele suferite şi pentru pierderea Alsaţiei şi a Lotaringiei.

Dela 1871 încóce Germanii şi Francesii se înarméză pe întrecute şi celelalte state împreună cu ei, căcĭ nicĭ unulŭ nu este sigurŭ de ceea ce-lŭ aştéptă.

Şi când se arméză statele cele marĭ nu potŭ rĕmâné îndĕrĕptŭ nicĭ statele cele micĭ, carĭ se mai temŭ cu dreptŭ cuvĕntŭ sĕ nu fiă înghiţite de cei puternicĭ.

Astfeliu tótă grija guvernelorŭ marĭ şi micĭ se îndréptă asupra înarmărilorŭ şi nu mai sciu cum sĕ sporéscă venitele visteriei ca sĕ pótă suporta colosalele cheltuelĭ.

Tóte statele privescŭ aḑĭ, cu mâna pe sabiă, spre Berlinŭ, unde puterniculŭ cancelarŭ Bismark conduce firele politicei, ce au inaugurat'o militarismulŭ prusianŭ.

Deşteptândŭ rivalitatea tuturorŭ statelorŭ prin victoriile ei estraordinare, Germania cu tóte că şĭ-a îndecitŭ aprópe puterile militare a trebuitŭ sĕ se gândéscă, că póte odată sĕ sară doi séu trei asupră-i. De aceea Bismark a căutatŭ sĕ se întăréscă şi prin alianţe.

Astfelŭ s'a formatŭ aşa numita „ligă de pace“ între Germania, Austro-Ungaria şi Italia. Puterile carĭ n'au intratŭ în acésta ligă suntŭ duşmane naturale ale ei. Ele n'au formatŭ o contra-ligă, ţinŭ însĕ în respectŭ liga de pace prin puterea împrejurărilorŭ.

In momentulŭ când Francia ar fi atacată de Germania şĭ-ar pune în mişcare oştile sale în contra acestei puterĭ rivale şi Rusia, care dispune de forţe colosale.

„Liga de pace“ are scopulŭ de a ţiné în frĕu pe Rusia ca şi pe Francia. De aicĭ vine, că monarchia austro-ungară trebue sĕ-şĭ încórde puterile aşa de tare, ca sĕ mulţămescă pe aliatulŭ din Berlinŭ, de aci continuele sarcinĭ ce ni-se impunŭ şi mărirea îndatoririlorŭ militare prin noua lege militară.

Vede însĕ orĭ-ce omŭ cu minte că şi aceste înarmărĭ grozave trebue sĕ aibă o margine, căcĭ popórele în cele din urmă vorŭ îmbrânci sub povara sarcinelorŭ.

De aceea s'a formatŭ convingerea că starea de nesuferitŭ creată de militarismŭ în Europa nu se va puté sfĕrşi decâtŭ printr'unŭ crâncenŭ rĕsboiu europenŭ, de cumva nu se vorŭ înţelege puterile între sine ca sĕ desarmeze cu totele, ceea ce pare însĕ a rĕmâné o speranţă deşértă.

Revista politică.

Dinăuntru. Au trecutŭ mai multe ḑile de când se desbate în camera deputaţilorŭ ungurĭ din Pesta asupra legei celei nouĕ militare, şi încă totŭ nu s'a isprăvitŭ desbaterea. Se scie că după noua lege, tinerii se recruteză la 21 de anĭ de etate, voluntarii pe unŭ anŭ au sĕ servéscă doi anĭ, décă nu depunŭ la sfĕrşitulŭ anului ântâiu esamenulŭ de oficerŭ în reservă, şi acestŭ esamenŭ au sĕ-lŭ depună în limba nemţéscă; apoi se vorŭ recruta în fiecare anŭ mai mulţĭ tinerĭ (peste o sută de mii) decâtŭ până acum, până ce se va puté ajunge la cifra de 800'000 de ómenĭ pentru casŭ de rĕsboiu.

Pricina pentru care se trăgănesc atâta timpŭ desbaterile este, că unii deputaţĭ, adecă cei din oposiţiune orĭ contrarĭ ai guvernului, facŭ gură multă de geaba. Pretind unii, anume Kossuthiştii, ca Ungaria sĕ aibă armată unguréscă, cu limba de comandă şi de serviciu unguréscă, şi de aceea nu vréu sĕ priméscă legea cea nouă militară, care lasă ca armata comună sĕ aibă limba de serviciu şi de comandă totŭ cea nemţéscă; alţii se 'mpacă cu armata comună, dér cerŭ ca tinerii voluntarĭ un-

---

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS.“

Popa Gheorghe.

(Legendă din istoria naţională).

Popa Gheorghe din Grozescĭ
La altarulŭ sfântŭ slujesce
Şi pe ómenĭ dăscălesce
Totŭ cu vorbe creştinescĭ.

„Ómenĭ bunĭ, mĕ ascultaţĭ:
„De acum până'n vecie
„Totŭ în pace, cu frăţie
„Pe căi drepte sĕ umblaţĭ.

„Pe lipsitŭ îlŭ miluiţĭ,
„Şi la vetrele străbune
„Orĭ ce omŭ cu gândurĭ bune
„Bucurosŭ îlŭ găzduiţĭ!“...

Cam aşa grăesce elŭ
Către obştea, ce'lŭ ascultă,
Ş'apoi fără vorbă multă
O mai schimbă şi'n ăstŭfelŭ:

„Ajutaţĭ, iubiţii mei,
„Pe totŭ omulŭ de'nvoială,
„Er' cu lupĭ, ce dau năvală,
„Fiţĭ în orĭ ce vreme lei!

„Pânea vóstră o'mpărţiţĭ,
„Déră legea strămoşéscă,
„Scumpa lege românéscă
„Neatinsă o păziţĭ.

„Şi de cum-va vre-unŭ duşmanŭ
„Ar da semnŭ de lăcomie,
„Invĕţati'lŭ omenie
„Voi, odrasla lui Traianŭ!“...

Aste vorbe bărbătescĭ
Totŭ creştinulŭ le învaţă
Şi unŭ némŭ plinŭ de viéţă
Cresce falnicŭ în Grozescĭ.

Nu e némŭ mai primitorŭ
Câte ţĕrĭ străbate vĕntulŭ,
Dér feréscă Domnulŭ sfântulŭ
Se te-atingĭ de legea lorŭ!

Iată însĕ că'ntr'o ḑi
Volburĭ negre se ridică,
Şi o cétă venetică
Năvălindŭ, sumeţŭ răcni:

„Nouă mărĭ şi nouă ţĕrĭ
„Noi trecut'amŭ cu grăbire;
„O grozavă pustiire
„Spune-a nóstre lungĭ cărărĭ.

„Vai de némulŭ ce-a 'ncercatŭ
„Pasulŭ nostru sĕ'lŭ opréscă:
„Spada nóstră vitejéscă
„In ţĕrînă l'a culcatŭ.

„Decĭ şi voi îngenunchiaţĭ
„Icĭ sub arma'nvingĕtóre
„Şi cea cruce lucitóre
„De pe turnurĭ dărîmaţĭ!...

Săbii multe zîngănescŭ,
Multe strigăte rĕsună
Şi de larma cea nebună
Multe inimĭ se'ngrozescŭ.

Popa însĕ pe ai sĕi
La năcazŭ nu'i părăsesce,
Ci din graiu elŭ le grăiesce:
„Nu vĕ temeţĭ, dragii mei!“

Şi de obşte'ncunjuratŭ
Elŭ de luptă mi-se gată;
„Susŭ, Românĭ, cu toţĭ odată,
„Că nĭ-e cuibu-ameninţatŭ!“

Crucea sfântă'n braţulŭ stângŭ
Şi cu lancea'n mâna dréptă
In duşmanĭ elŭ se aiéptă
Ca securea într'unŭ crângŭ.

Grea e lupta, lupta-i grea,
Mórtea îşĭ iuţesce paşii;
Bravŭ se luptă Românaşii,
Multŭ de lucru are ea....

Sfântulŭ sóre ostenitŭ
Totŭ apusulŭ înroşece;
Elŭ se miră, căcĭ zăresce
Pe celŭ câmpŭ unŭ altŭ sfinţitŭ.

Unde-i némulŭ îngâmfatŭ?
Unde-i céta îndrăsnéţă?..
Ca unŭ visŭ în diminéţă,
Astfelŭ ea s'a 'mprăştiatŭ.

* *
*

Doi vulturĭ, ce-atuncĭ treceau,
Pe o stâncă se opriră
Şi isbânda cându priviră,
Aste vorbe glăsuiau:

„Frate, sĕ nu te'ngrijescĭ
„De suflarea românéscă,
„Câtă vreme-o sĕ trăiască
„Popĭ ca Gheorghe din Grozescĭ!“
(Dintr'o carte vechiă.)

Sandu.

gurî sĕ depună esamenulŭ de oficerŭ în reservă în limba unguréscă. Vedî bine, că tótă vorbăria e de géba. Ministrulŭ Tisza cu partidulŭ lui stăruescŭ sĕ se voteze legea aşa cum s'a înfăţişatŭ, pentru că aşa e porunca dela Viena şi d-lŭ Tisza, decă nu vrea sĕ cadă dela putere, trebue sĕ 'mplinéscă porunca. Şi aşa se va şi vota legea.

Bătătorŭ la ochî în tótă desbaterea e, că deputaţii ungurî vorbescŭ acolo despre Ungaria, ca cum ar fi Maghiaria, ca cum n'ar fi în Ardealŭ, Bănatŭ şi Ţera unguréscă decâtŭ numai Ungurî. Apoi e bine sĕ nu uite nicîodată deputaţii ungurî, că în aceste ţerî mai suntŭ şi Românî, ba mai suntŭ şi Saşî, Sêrbî şi Slovacî, şi aceştia n'au nicî poftă nicî voia sĕ trécă dreptŭ Ungurî. Românulŭ românŭ vrea sĕ fiă şi basta.

Din afară. Tóte statele, ca şi monarchia nóstră, au de lucru mai multŭ cu înarmările. Rusia îşî sporesce armata şi aduce mereu cătane la graniţele monarchiei nóstre şi ale Germaniei; Franţa a votatŭ o nouă lege militară, care nu mai scutesce de serviciulŭ militarŭ nicî chiar pe seminariştî, ci toţî fără deosebire trebue sĕ fiă soldaţî. Germania e ocupată a'şî spori şi echipa artileria dela graniţa francesă ca în timpŭ de resboiu, pentru că artileria francesă, dice ea, aşa e achipată şi e mai numerósă. Totŭ astfelŭ înarméză şi fortifică mereu Italia, Belgia şi celelalte state, ca şi cum ne-amŭ aştepta la nisce întêmplărî marî.

In afară din Europa suntŭ ocupaţî Francesii în Tonchinŭ cu stîrpirea hoţilorŭ de mare. Au şi avutŭ trupele francese lupte cu ei şi le-au ocupatŭ o localitate. Germania e ocupată în Africa orientală, ca sĕ stîrpéscă comerţulŭ cu Sclavî; acolo ostaşii de pe corăbiile germane de rĕsboiu au avut grele lupte cu Arabii, carî au atacatŭ coloniile germane şi au omorîtŭ mai mulţî missionarî catolicî; ocupată mai e Germania în Samoa, unde o parte din locuitorî s'au rĕsculatŭ în contra regelui lorŭ, care e susţinutŭ de Germanî. Au fostŭ chiar lupte între Germanî şi între rĕsculaţî. Acum e linişte deocamdată. Italienii suntŭ ocupaţî pe la Suakim la Marea Roşiă, unde au avutŭ lupte grele cu Sudanezii din sudulŭ Egiptului. Acum se aude că Sudanezii înainteză asupra Egiptului. Decă scirea va fi adevĕrată, atuncî Englezii carî ţinŭ Egiptulŭ ocupatŭ vorŭ avea érăşî de lucru.

SCIRILE DILEI.

Veste durerósă. Diarele din Bucurescî ne aducŭ trista şi durerósa scire de peste Prutŭ, că marele binefăcĕtorŭ alŭ poporului românŭ, d-lŭ Michailŭ Stroescu, care a oferit guvernului românŭ 100,000 ruble pentru înfiinţarea de şcóle rurale, 50,000 francî Associaţiunii meseriaşilorŭ românî din Braşovŭ pentru lăţirea meseriilorŭ, a fostŭ lovitŭ de o grea bólă, aşa că mai nu mai e nădejde de îndreptare. Impreună cu nobila sa soţiă, d-na Elisa Stroescu, toţî Românii împărtăşescŭ adénca durere pentru acéstă nenorocire şi îşî unescŭ urările lorŭ fierbinţî pentru deplina reînsĕnătoşare a vrednicului şi bunului Românŭ spre bucuria soţiei sale, Româncă modelŭ, şi a poporului românŭ.

***

Comassarea în Castău-Beriu. Ni-se scrie, că unŭ d-nŭ advocatŭ românŭ născutŭ în Castău, dêr stăruitorŭ la oraş, care are unele pămênturî de puţin preţ în hotarulŭ comunei Castău, precum şi în hotarulŭ comunei învecinate Beriu, ce nu le póte nicî folosi nicî vinde, a cerutŭ comassarea în acele două comune în contra voinţei locuitorilorŭ, făcêndŭ astfelŭ presiune asupra lorŭ ca sĕ'i cumpere pămênturile cu preţulŭ întreitŭ pusŭ de dênsulŭ. Comuna Castău neputêndu'i primi greua ofertă, căcî pretindea 3000 fl. pentru pămênturî de abia 1000 fl., s'a vĕdutŭ cu comasarea după gândŭ, nevoindŭ a'şî retrage advocatulŭ românŭ din vorbă cererea nicî după repeţite rugărî ale locuitorilorŭ. Comuna Beriu s'a supusŭ tuturorŭ conpiţiunilorŭ celorŭ grele, dêr până acum fără vre-unŭ folosŭ realŭ.

***

Numirî bisericescî. La propunerea ministrului unguresc de culte, Maiestatea Sa a înaintatŭ pe canoniculŭ şcolarŭ Dumitru Coroianŭ la rangulŭ de custode, pe canoniculŭ cancelarŭ Vasilie Popŭ la rangulŭ de canonicŭ şcolarŭ şi pe canoniculŭ prebendatŭ Eusebiu Cartiţa la rangulŭ de canonicŭ cancelarŭ la capitululŭ gr. cat din Gherla.

***

Conversiunea ungară. Cei ce posedŭ obligaţiunî rurale transilvane orî temeşane (Siebenb. oder Temes-Banater Grundentlastungs-Obligationen) şi voescŭ a le schimba cu cele nouĕ de 4%, carî se emitŭ în loculŭ lorŭ, au sĕ depună obligaţiunile vechî, până la 9 Faurŭ inclusive, la perceptoratele de dare ungare. Cei ce nu vorŭ voi sĕ facă preschimbarea acésta, la timpulŭ sĕu vorŭ căpĕta în numĕrarŭ de fiecare 100 norninalŭ fl. 105 v. a. — E de observatŭ aci că, pe când obligaţiunile 4% care se emitŭ acum aducŭ interese numai 4.51_{0}, altele, cum suntŭ de esemplu scrisurile fonciare ale „Albinei", aducŭ interese 5.07_{6}.

***

Recrutarea în anulŭ acesta. După cum se anunţă oficialŭ, recrutarea în anulŭ acesta se va face după noua lege militară, avêndŭ sĕ tragă sorţî şi classa a patra de etate, adecă cei născuţî în 1866. Termenulŭ recrutării atêrnă de timpulŭ în care noua lege va fi sancţionată de Maiestatea Sa. Impărţirea contingentului recruţilorŭ avêndŭ a se face după teritoriile corpurilorŭ de armată, şi nu după cercurile de întregire ca până acum, pregătirile de recrutare vorŭ dura vr'o 4 sĕptĕmânî. „Bud. Corr." dice că, după credinţa cercurilorŭ militare mai înalte, recrutarea nu se va pute face după noua lege.

***

Invenţiă românéscă. Unulŭ dintre cei dinteiu elevî ai scólei militare din Bucurescî inventândŭ unŭ aparatŭ topograficŭ fórte precisŭ pentru mĕsurătórea unghiurilorŭ, ministrulŭ de rĕsboiu a decisŭ, ca acestŭ aparatŭ sĕ fie construitŭ în streinătate pe socotéla ministerului, spune „Epoca".

***

Bibliotecî de maghiarisare. Reuniunea ardeleană de maghiarisare, adecă Kulturegyletulŭ din Clusiu, a adunatŭ 526 cărţî ungurescî, ca sĕ le împrăştie prin Ardealŭ. Fóia unguréscă „Kolozsvar" spune, că aceste cărţî suntŭ tóte de cuprinsŭ „originalŭ", „patrioticŭ", scrierî ce se referescŭ la cultura materială. „Poeţî streinî, istoriă streină nu au locŭ sub facla luminătóre a Kulturegyletului ardeleanŭ; dintre poeţii noştri — adecă ungurescî — au locŭ în acestŭ panteonŭ micŭ datŭ poporului numai superiorităţile naţionale, din istoria nóstră'— adecă unguréscă — numai mărturiile de sânge naţionale, patriotice". Aşa scrie fóia unguréscă. Sciţî ce'nsemnéză asta, fraţilorŭ Românî? Ca sĕ vĕ otrăviţî mintea şi inima cu poesii ungurescî, care spunŭ, că numai Ungurulŭ e omŭ; cu istoria unguréscă, care spune, că noi suntemŭ veneticî şi adunăturî; sĕ nu mai sciţî cum suntŭ alte ţĕrî şi ce se petrece p'acolo; cu alte cuvinte, sĕ vĕ îndópe mintea şi inima cu neadevĕrurî ungurescî, cu scopŭ ca sĕ vĕ facă Ungurî. Sĕ nu primiţî în casa vóstră astfelŭ de cărţî, nicî sĕ le cetiţî!

***

Colonisare de Săcuî. Contele ungurescŭ Arved Teleki şi I. Csürös avêndŭ de gândŭ sĕ coloniseze 11 familii de Săcuî cu 40 membri din comuna Leaţfalĕu pe proprietăţile lorŭ, observămŭ că aceste proprietăţî suntŭ în comitatele Sibiiului, Albei şi Braşovului. Şi sciţî cu ce gândŭ o facŭ ei acésta? Cu gândulŭ ca aceştî Săcuî sĕ facă Ungurî din Românî! Apoi sĕ nu pufnescî de rîsŭ, Române?

***

Nebunia maghiarisării. Reuniunea de maghiarisare din Vêrşeţŭ şi-a ţinutŭ adunarea generală sub preşedinţa şvabului Dr. Karl Seemayer. Reuniunea nu lasă nicî unŭ mijlocŭ nefolositŭ pentru ca sĕ lăţéscă limba unguréscă; are 3000 fl. banî, organiséză cursurî de limba unguréscă şi petrecerî sociale ungurescî, înfiinţéză bibliotecî ungurescî ş. a. Acum a alesŭ protectorŭ pe fişpanulŭ Vêrşeţului şi Panciovei, Alex. Nikolicî de Rudna, care de altmintrelea e sêrbŭ. Reuniunea a datŭ în schimbŭ în anulŭ trecutŭ 28 de copii maghiarî în familii germane şi totŭ atâţî copii germanî în familii maghiare, ca sĕ înveţe unguresce. Astfelŭ bântue nebunia maghiarisării. De altmintrelea vedemŭ şi din casulŭ acesta, că pe Românî nu'i prindŭ Ungurii pe cleiu, cum le-ar fi pofta.

***

Doctorŭ în medicină. D-lŭ Iosifŭ Farcaşŭ, fiulŭ d-lui protopopŭ Ionŭ Farcaşŭ din Secu, a fostŭ promovatŭ doctor în medicină de cătră universitatea din Clusiu. Felicitările nóstre.

***

Corŭ de plugarî. Ni-se scrie: „Corulŭ vocalŭ gr. or. alŭ plugarilorŭ din comuna F. Györös, comitatulŭ Bihorŭ, s'a înfiinţatŭ în comuna nóstră în tómna trecută. D-lŭ Petru Serbŭ, preotŭ-învĕţătorŭ, a umblatŭ prin comună îndemnândŭ holteî şi bărbaţî ca sĕ vie séra la şcólă sĕ'nveţe notele, mai cetindu-le şi câte-o novelă orî poveste frumósă. In diua de Crăciunŭ a cântatŭ corulŭ pentru ântéia óră pe 3 vocî, şi anume copii de şcólă sopranŭ, cei dela şcóla da Dumineca şi Joia tenorŭ, êr holteii şi bărbaţii basŭ. Acésta a însufleţitŭ aşa de multŭ poporulŭ, care n'a mai audîtŭ cântărî în felulŭ acesta, încâtŭ acuma în tótă séra vinŭ la şcólă vr'o 18 holteî şi bărbaţî, pe când până aci numai 10 iuvĕţaseră. Bunulŭ preotŭ îi învaţă acum pe patru vocî, pregătindu'i pentru sfintele sĕrbătorî ale Pascilorŭ. Statutele corului s'au predatŭ d-lui protopopŭ alŭ Beliului ca sĕ-le înainteze consistorului din Oradea-mare spre întărire. Audindŭ într'o séră preotulŭ din comuna învecinată F. Totŭ cum cântă corulŭ, s'a şi pusŭ pe lucru sĕ formeze şi la dênsulŭ în comună corŭ. In vr'o 5—6 anî vomŭ ave fericirea sĕ vedemŭ mai în tóte comunele corurî între Românî". Stefanŭ Moţu, economŭ.

*

Lotěria mică. Dela 1819 până la 1888 lotéria mică a înghiţitŭ din agoniséla bieţilorŭ locuitori din Ardealŭ, Bănatŭ

RĔII.

(Din scrierile inedite ale lui I. P. Reteganulŭ.)

Acelea vremî de tristă aducere aminte, când popórĕle sĕlbatice roiau ca muscele golumbace şi ca lăcustele din pădurile cele întunecate ale Asiei, şi tóte îşî luau drumulŭ spre Europa călcândŭ mai întêiu scumpa nóstră patriă, prădândŭ totŭ ce le sta în cale, acelea vremî, dicŭ, nicî până adî n'au eşitŭ cu totulŭ din mintea scumpului nostru poporŭ, cel atâtŭ de bătutŭ de sórte.

Bĕtrânii nostri sciu sĕ ne povestéscă de Curuţî şi Lobonţî, de Capcânî şi Tătarî, ba chiar şi de Rĕi. Etă cum ne povestescŭ ei:

— Mai de multŭ, pe icî pe la noi veneau *Rĕii*, carî mâncau ómenî. Când veneau acei Rĕi, atuncî ómenii se trăgeau la pădurî, fiind-că pe atuncî erau fórte multe pădurî, lăsându-şî tóte averile pradă acelorŭ Rĕi, şi totŭ în sînulŭ codrilorŭ petreceau până ce Rĕii se depărtau, când apoi întorcêndu-se aflau numai urmele. —

Dêr Rĕii erau hamişî (vicleni). Ei sciau că ómenii suntŭ ascunşî prin pădurî, decî mergeau în marginea pădurei şi strigau Marie, Todosie, Ioană! eşiţî din pădure, că s'au dusŭ Rĕii. Unele din muierî sĕu fete, carî purtau numele audite, cugetândŭ şi credêndŭ, că le strigă ai lorŭ, eşiau din pădure şi — Rĕii, carî erau tupilaţî în tufe — le prindeau.

Aşa au prinsŭ ei multe fete şi neveste cu celuşagulŭ, şi pe care erau grase, le frigeau şi le mâncau, êr carî nu erau destulŭ de grase, le puneau la îngrăşare. Prins'au odată Rĕii trei fete frumóse şi le-au închisŭ într'unŭ coteţŭ şi le hrăniau numai cu sêmburî de nucă ca sĕ se îngraşe mai bine.*) Intr'o di, când s'au dusŭ Rĕulŭ de acasă, a lăsatŭ poruncă muierei sale că, precând sĕ 'întórce, sĕ'i frigă o fată din cele trei. Şi femeia Rĕului, vrêndŭ sĕ împlinéscă porunca bărbatus'o, o făcutŭ focŭ în cuptorulŭ celŭ cocătorŭ până l'o roşitŭ bine, apoi a adusŭ o fată grasă, din celea trei, şi i-au poruncitŭ sĕ se aşede pe lopată: „Ciucî fată pe lopată!" Dêr fata se făcŭ nĕucă, ca şi când adecă n'ar pricepe cum sĕ şédă, şi'i dise muierei Rĕului: „Ciucî d-ta şi'mî arată!"

Şi muierea Rĕului s'o aşedatŭ pe lopată, ca sĕ arete fetei, şi s'a făcutŭ ghemŭ pe lopată. Atuncî fata prinde iute lopata de códă şi svêrr cu muerea Rĕului în cuptorŭ. După aceeá se duse fata la ortacile ei şi le slobodi, şi fugiră tóte trei câtŭ vĕdură cu ochii, sĕ nu mai dea Rĕii de ele. Când ajunse Rĕul acasă, îşî află muierea friptă, êr fete.... ca perî în palmă. —

Acum sciţî de când a rĕmasŭ dicala:

— „Ciucî fată pe lopată!"

— „Ciucî babă de mî arată?!

din *Iclodă* l. *Blaşiu*.

*) Şi pe consoţii vitezului Pintea dice poporulŭ, că i-au închisŭ în Baia-mare şi i-au ţinutŭ, până au murită de bĕtrânî, numai cu sîmbure de nucă. I. P. R.

Locuitorii misterioşi ai pădurei

(din scrierile inedite ale lui **I. P. Reteganulŭ**)

Mama pădurii (numită în Retegŭ şi giurŭ şi mama huciului) este o fată bĕtrână şi fórte primejdiósă — căcî primejdióse suntŭ tóte fetele bĕtrâne — care este cam ca şi strigoii şi şéde numai prin pădure. In fiecare pădure este adecă în câte o tufă o nuia grósă, provĕdută cu fórte multe rămurele încâlcite ca o mătură, şi acésta este a *mamii-pădurii!* Unii ochiarŭ confundă, dicênd că ea ar fi mama pădurii. Decă cineva cu scire orî fără scire duce acasă tufa acésta şi o pune pe focŭ, îi aprinde casa şi-i aduce beteşugurî şi vrajbă în casă. — Mama pădurii se folosesce şi ca nume de batjocură fetelorŭ urîte.

*

Fata pădurii. Sub Meseşŭ, pe unde duce drumulŭ spre Vármező (Livadea forţăreţii) în pădure, e unŭ isvorŭ, la unŭ locŭ frumosŭ, cu apă bună, plăcută.

Poporulŭ ascrie fântânei putere vindecătóre şi înfrumseţătóre; unŭ mitŭ dice, ca acestŭ isvorŭ e lucrulŭ Junonei din care ea totŭ-deauna şi-a câştigatŭ poterile perdute.

Isvorulŭ acesta e a unei dine, căreia-i dice poporulŭ de aicî „Fata pădurei", carea e o fată cunoscută pentru frumseţa ei neperitóre, tinereţa-i neschimbată, care ca o Diana Hellas în pădurile ei, aşa

și Țera ungurĕscă 800 milióne florinĭ. Óre nu era mai bine sĕ nu fi jucatŭ ómenii la lotériă, sĕ fi crуțatŭ aceștĭ banĭ șĭ sĕ-i fi pusŭ la casse de economii cu dobêndă?

***

Agio în România a scădutŭ la 2%.

***

Concursŭ de frumseţe. Până acum s'au înscrisŭ 32 de concurente la concursulŭ de frumseţe ce va fi la Turinŭ. Intre concurentele admise suntŭ: o Casacă, o Suedeză, o Spaniolă, două Ungurоice, trei Americane, două Parisiane, o Marseilesă, o Lionesă, o Turinesă, o Bolognesă, o Neapolitană și două Milanese.

***

Conflictŭ cu Papa. Intre Papa și între ordinulŭ călugărescŭ Chartreuseanŭ s'a ivitŭ unŭ conflictŭ. Causa e următórea: Călugării Chartreuseanĭ fabrică vestitulŭ lichiorŭ numitŭ totŭ Chartreuse. Unŭ consorţiu din Londra a oferitŭ 80 milióne francĭ ca sĕ li-se vêndă lorŭ monopolulŭ de a fabrica acéstă bĕutură. Ordinulŭ însĕ refusă a vinde monopolulŭ. Papa a trimisŭ unŭ legatŭ la Grenoble, ca sĕ stăruiască pe lângă călugărĭ a primi ofertulŭ.

***

Palatŭ împĕrătescŭ arsŭ. In palatulŭ din Peking alŭ împĕratului chinezescŭ a isbucnitŭ la 19 Ianuarie n. focŭ. care a prefăcutŭ în cenușe partea cea mai mare a edificiului.

***

Diarŭ de o miiă de anĭ. Pentru serbarea esistenţei de o miiă de anĭ a celui mai vechiu diarŭ pe pămêntŭ, anume a diarului chinezŭ „Kin-Pan", întemeiatŭ în anulŭ 911, se facŭ deja de acum pregătirĭ. La începutŭ fóia apărea neregulatŭ, dela 1361 odată pe sĕptĕmână, dela 1804 apare în tóte dilele, și încă în trei ediţiunĭ și anume: ediţia de diminéţă pe hârtiă galbenă e consacrată intereselorŭ comerciale, ediţia dela amédĭ pe hârtiă albă e consacrată ordinaţiunilorŭ oficiale și diferitelorŭ noutăţĭ locale, ediţia de séra pe hârtiă roșiă e consacrată articulilorŭ de fondŭ. Ca redactorĭ funcţionéză trei învĕţaţĭ, carĭ suntŭ fórte bine plătiţĭ de statŭ. Deși diarulŭ ocupă celŭ dintêiu rangŭ în pressa Chinei, totușĭ abia numĕră 14,000 abonaţĭ.

***

Comunicaţiune. Statistica internaţională dă amĕnunte despre iuţéla diferitelorŭ căi ferate. Mai iute mergŭ trenurile pe unele căi ferate francese; pe linia Orléans percurge trenulŭ 1 kilometru în 50 secunde; pe linia Lyon în 52 sec., pe linia de nordŭ în 53, pe linia de sudŭ în 55, pe linia de ostŭ în 64 sec. In Anglia pe linia London-Birmingham percurge 1 kilom. în 54 sec., London Edimburgh și London Manchester în 55; London Liverpool în 57 sec. Liniile germane cu esceptiune de una singură stau îndĕrĕtulŭ celorŭ englese. Căile ferate italiane în privinţa iuţelei stau îndĕrĕtulŭ celorŭ germane, și cele rusescĭ îndĕrĕtulŭ celorŭ italiane.

Ceva despre esecutarea legii monopolului regaliilorŭ.

Cele mai însemnate disposiţiunĭ ale legii asupra monopolului regaliilorŭ vorŭ întra în vigóre încă dela 1 Februarie st. n. Cu privire la acéstă ministeriulŭ de finance a adresatŭ către tóte direcţiunile financiare regescĭ, către perceptorate și către comisariatele de finanţĭ o ordinaţiune anume. In sensulŭ acestei ordinaţiunĭ vêndarea beuturilorŭ spirtuóse cu mĕruntulŭ se póte face numai pe basa unei licenţe dela deregĕtoria finanţială. (In Ungaria vêndarea în vase (butóie) de peste 50 de litrurĭ este cu totulŭ liberă, ér în Ardealŭ este liberă vêndarea numai în vase de peste 56.59 litri conţinutŭ.) Spre dobêndirea licenţei de a vinde cu mĕruntulŭ toţĭ cârciumarii, băcanii, confetarii, cafegii, cultivatorii de vinurĭ, fabricanţii de lichiorurĭ suntŭ obligaţĭ a-o cere în scrisŭ la direcţiunea financiară respectivă celŭ mai târdiu până în 15 Februarie a. c. Petiţiunile trebue sĕ fiă provĕdute cu timbru de 1 fl., ér pentru fiecare cólă mai multŭ alţĭ 50 cr. și totodată trebue sĕ se alăture și unŭ timbru de 1 fl. pentru licenţa, ce se va da. Celŭ care cere licenţa trebue sĕ arate apriatŭ și specificatŭ unde și ce feliu de beuturĭ vrea sĕ vêndă. Petentulŭ séu trebue sĕ fiă cetăţénŭ alŭ statului, séu sĕ aibă unŭ atestatŭ legalŭ de domiciliare. Una și aceeașĭ persónă póte primi licenţa pentru mai multe cârciume séu prăvălii, trebue însĕ sĕ numéscă pentru fiecare câte unŭ plenipotenţiatŭ. Licenţa o dă direcţiunea financiară pe timpŭ nedeterminatŭ; asupra licenţelorŭ date se vorŭ purta matricule. Pentru vinderea de spirtŭ denaturatŭ este a se cere o licenţă deosebită. Licenţa nu se póte trece asupra altei persóne. Orĭ-ce schimbare de localŭ trebue sĕ se anunţe de cu vreme. Organele finanţiare au sĕ îngrijéscă ca sĕ nu se vêndă bĕuturĭ stricăciose sănĕtăţii. Taxele de licenţă se fixéză după numĕrulŭ locuitorilorŭ din orașe și sate în trei categorii, și acestea ér în trei subdespărţăminte. Disposiţiunĭ speciale conţine instrucţiunea asupra formării comisiunilorŭ de demĕsurare și de reclamare. Pentru bĕuturile vêndute se plătesce darea stabilită în lege, care însĕ este a se da până la finea anului 1889 de către vêndătorĭ posesorilorŭ de regalii ce au fostŭ până acuma îndreptăţiţĭ, séu arendașilorŭ lorŭ; și amendele în banĭ le incasséză în anulŭ acesta încă posesorii de regalii. Aceștia suntŭ îndreptăţiţĭ de a se învoi cu vêndătorii ca sĕ plătéscă pentru anulŭ curentŭ și anumite sume, în pauşalŭ.

Barbariile unorŭ gendarmĭ unguresci.

Ni se comunică următórele despre nisce acte de barbariă comise de doi gendarmĭ unguresci cu nisce Românĭ:

Din marginea Câmpiei, Ianuarie 1889.

In decursulŭ anului 1888 păstorii de oi ai comunelorŭ Iclandulŭ mare și Iclăndelŭ făcură óre-care negoţŭ cu oile proprietarilorŭ schimbându-le, și mai perindŭ din ele, de sine se înţelege, că fură restrinșĭ a le rĕscumpĕra preţulŭ lorŭ. Intre altele a peritŭ și o óiă a jidanului din Iclandulŭ mare, care dândŭ de ea între oile unui proprietarŭ din Vaideiu, numai decâtŭ încunosciinţă gendarmeria din Mureșŭ-Ludoșŭ, de unde și veniră doi gendarmĭ ungurĭ, carĭ nicĭ românesce nu sciu. Sosindŭ spre diua de anulŭ nou, numai decâtŭ îĭ adunară pe ómenĭ din ambele comune încă în acea nópte la judele din Iclandulŭ mare șĭ'i fereсară în lanţurĭ strîngêndu-le mânile până ce se roșiră zalele de sânge. I bătură cu patulŭ puscei, îĭ pălmuiră până când îĭ năpădiră sângele pe nasŭ, pe gură, pe urechĭ și pe faţă, ba unulŭ din comuna Inclăndelŭ a fostŭ bătutŭ până a ameţitŭ și cădêndŭ josŭ îlŭ bătură cu piciórele în cóste, în capŭ și pretutindenea ca sĕ se scóle din ameţélă; totŭ pe acesta îlŭ bătură și în comuna Inclăndelŭ, deși îĭ spunea, că óia pentru care îlŭ bate e căpĕtată ca simbriă.

Judele și juraţii destulŭ stăruiră pe lângă gendarmĭ sĕ nu'i mai bată atâta pe bieţii ómenĭ, că li-e milă, dér unŭ gendarmŭ le rĕspunse: Căraţi-vĕ afară de aicĭ décă vii milă, că mie nu mĭ-e milă. Femeia unui altŭ păstorŭ cu tatălŭ-sĕu, bĕtrânŭ peste 60 anĭ, s'au dusŭ nóptea la preotulŭ locului plângêndŭ că pe bărbatulŭ sĕu atâta l'au bătutŭ gendarmii, câtŭ sângele i-a împroșcatŭ prin faţă și prin urechĭ. Asemenea bătură rĕu pe unŭ fiu alŭ unui proprietarŭ din Vaideiu și pe unŭ păstorŭ din Iclandulŭ mare.

O barbariă ce comitŭ gendarmii cu Românii noștri din Câmpiă nu s'a mai pomenitŭ póte de când e lumea. Eu celŭ puţinŭ așa sciu, că gendarmii au numai de a conduce la judecătoriă pe ómenĭ, dér a'i bate până sĕ ameţéscă, sĕ-i năpădéscă sângele pe faţă, pe gură și pe nasŭ și a căuta a'i aduce la simţire érășĭ prin bătae, acesta e unŭ barbarismŭ ne mai pomenitŭ în lume. Óre așa sĕ aibă instrucţiune a se purta cu Românii noștri, carĭ de multe orĭ dicŭ, că cu Maghiarii óre de ce nu se comitŭ așa barbarii ca cu noi? Pe unulŭ din comuna Iclăndelŭ érășĭ voiră a-lŭ bate. Dér elŭ a avutŭ curajulŭ de a le dice gendarmilorŭ după ce a primitŭ o palmă: domnule, în mine nu mai da, că'ţĭ iau pușca și te omorŭ și apoi omorîţi-mĕ după aceea.

Cu acestea au fostŭ salutaţĭ și șĭ-au începutŭ Românii noștri din Iclăndelŭ și Iclandulŭ mare „anulŭ nou 1889."

Silviu.

Totŭ unŭ asemenea actŭ de adevĕrată sĕlbătăciă s'a comisŭ în Cohalm în dilele trecute de către gendarmulŭ Nagy. Petrecêndŭ în birtulŭ Schl. până spre diminéţă o societate, după plecarea acesteia birtașulŭ provócă pe ţiganii lăutarĭ sĕ plece și ei. Gendarmulŭ însĕ s'a opusŭ și a începutŭ sĕ ameninţe pe birtașulŭ și pe unŭ protocolistŭ B. dela cărţile funduare, care luase partea birtașului, apoi scóse sabia și începŭ sĕ lovéscă cu tăișulŭ pe protocolistŭ, rănindu-lŭ în mai multe locurĭ la capŭ. B. neavêndŭ cu ce sĕ se apere, căută sĕ scape cu fuga, gendarmulŭ se luă după elŭ, îlŭ tăiă la umĕrŭ adêncŭ, așa că protocolistulŭ nu mai putŭ fugi, ci intră într'o odaiă a birtului și isbuti se închidă ușa. Aci apoi veni medicулŭ, căcĭ era rănitŭ de mórte, așa că scăpândŭ chiar cu viéţa cu greu va mai pute munci.

Când vorŭ înceta barbariile unorŭ astfelŭ de gendarmĭ unguresci?

Corespondenţa „Gaz. Trans."

Reteagŭ, la Bobotéză 1889.

[Schimosirea portului — Şcóla confesională — Afacerea comasării.]

Sunt aicĭ din 3 (15) l. c. și stau sĕ privegheză împreună cu mama și cu soru-mea la capulŭ scumpului nostru tată care e în agonia morţii.

Adĭ în diua de Bobotéză, pomii tótă diua fură buraţĭ de susŭ până josŭ, semnŭ că vorŭ fi póme multe la véră, dicŭ bĕtrânii.

In dimineţa dilei eu merseiu la biserică.

Din biserică eșirămŭ totŭ poporulŭ cu preotulŭ și cântăreţii în frunte la vale, la sfinţirea apei. Aci avui ocasi-

---

se scaldă în apa fântânei ce înfrumseţéză. Poporulŭ o vede, o cunósce, celŭ puţinŭ așa crede, și pentru apa isvorului ostenescŭ de departe. Aceeia-i fata pădurei dela pólele Meseșului, dér suntŭ mai multe de tóte; rarŭ e satulŭ unde sĕ nu se afle nime care sĕ-ţĭ pótă spune ceva de fata pădurei.

*

Ielele și frumușelele suntŭ dine, care décă află pe cineva dormindŭ afară, pe pămêntulŭ golŭ, cu deosebire primăvera, îlŭ adormŭ mai tare și-lŭ drăgostescŭ până-i iau puterile din totŭ trupulŭ, orĭ numai din vr'unŭ membru, d. e. din mână, piciorŭ etc. — Pe cei atăcaţĭ de *reomatismŭ* Ielele i'au bolnăvitŭ. Unŭ elevŭ — Finerŭ — a clasei a II dela școla română din Rodna pătimea în tómna anului 1887 de unŭ piciorŭ; eu îlŭ întrebŭ ce-i lipsesce? dóră l'a julitŭ încălţămintea, orĭ dóră s'a lovitŭ? „Nu mi-s'a întâmplatŭ nimicŭ, dice elevulŭ, nu m'am vătĕmatŭ la piciorŭ, nu m'am lovitŭ, numai m'au *căşunatŭ* odată prin elŭ, și de atuncĭ mĕ dóre: m'au aflatŭ Ielele dormindŭ în câmpŭ și mĭ-au luatŭ puterea din piciorŭ, pătimescŭ *dintre iele*. Sĕrbătórea Ielelorŭ este Miercurea, precum apriatŭ se vede din versulŭ următorŭ:

Luni-i Lunei,
Marţi-i Macavei,
Mercurile-sŭ dintre Iele
Nu lucru sĕ facŭ greșele!

Frumușelele se potŭ și vede din lucrările lorŭ, d. e. primăvera și véra le vedemŭ învĕrtindu-se în formă de sfredelŭ de vêntŭ și învĕrtindŭ paie și gunóie și colbŭ și aredicându-le susŭ în aerŭ. Despre cineva care âmblă multŭ în căi de ale dragostei, se dice că-lŭ pórtă frumușelele (Reteagŭ) — Ielele au putere mare asupra feciorilorŭ, carĭ dicŭ frumosŭ în fluerŭ; pe unulŭ l'au răpitŭ cu ele și l'au ţinutŭ la ele 9 lunĭ de dile, până s'au săturatŭ de elŭ, apoi l'au lăsatŭ într'o pădure désă. (Rodna).

D-lŭ Stefanŭ Ţarină, înv. în Pancenescĭ, ne scrie relative la Iele: Pe la noi se numescu: *Hele frumóse* și *şoimanele*. Aceste suntŭ nouĕ fete marĭ, carĭ sbóră pe susŭ dicêndŭ în continuu în lăută și'n cimpoi, în fluere și în băndĭ; ele dicŭ fórte frumosŭ acolo susŭ în vĕzduhŭ, pe unde sbóră diua nóptea, firesce mai alesŭ nóptea.

(Pe mine, când eram micŭ de âmblamŭ la vite pe hotarulŭ Reteagului, în partea numită Belșugata, încă mĕ făceau alţĭ băieţĭ mai marĭ a crede, că audŭ *băndĭ* sunândŭ în aerŭ, și adecă băndile *celorŭ măestre*; eu îmĭ dau tótă silinţa sĕ audŭ, dér nu putui deosebi mai multŭ decâtŭ o șuerătură de vêntŭ ce sbura peste capulŭ nostru, produsă fiindŭ de curentulŭ ce-lŭ făcea valea Negrilescilorŭ. I. P. R).

Décă dinele acestea *trecŭ* peste cineva, orĭ *bea apă cineva de unde s'au scăldatŭ ele*, atuncĭ acelŭ nefericitŭ în minuta aceea amorţesce, îĭ slăbescŭ tóte puterile și nu se mai póte clăti din acelŭ locŭ. Capătă acelŭ omŭ beteșugurĭ grósnice. Unŭ astfelŭ de nefericitŭ se póte mântui de beteșugŭ asa, că la *unŭ anŭ*, în diua când se împlinesce anulŭ de când a amorţitŭ, lasă de-lŭ ducŭ acolo, chiar în acelŭ locŭ și trecêndŭ șoimanele preste elŭ se face sănĕtosŭ, (orĭ slobodindŭ o rótă de pe casă, dér éstŭ modŭ de tămăduire nu-lŭ sciu bine).

Unii dicŭ, că șoimanele suntŭ două fete, carĭ au jucatŭ și au tăiatŭ capulŭ lui Ionŭ Botezătorulŭ.

*

Frumușelele și vêntósele. Suntŭ nisce dine de pădure, une-orĭ se vĕdŭ învĕrtindu-se în vĕzduhŭ și ridicândŭ paie, prafŭ și gunóie de pe drumulŭ orĭ ogórele peste care trecŭ șuerândŭ. Nu este bine sĕ stee omulŭ în calea lorŭ, ci sĕ scuipe și sĕ le ocoléscă. Urmele lor se vĕd adesea în érba călcată și învĕrtită cercŭ adecă: până la vêrtejulŭ de iérbă nu se vede nicĭ o urmă, și acolo ca unŭ ostrovŭ în iérbă se vede ea încâlcită, căzută, de gândescĭ că'i călcată; acolo au jucatŭ frumușelele. Ele suntŭ iubitóre de jocŭ și musică, ducŭ bucurosŭ cu sine pe voinicii dicătorĭ în flueră, și pe unii din aceștia'i aducŭ îndĕrĕtŭ numai după ce li-s'au uritŭ drăgostindu'lĕ. Când îlŭ aducŭ este cu hainele întórse pe dosŭ.

(Rodna).

une a privi de aprópe totŭ poporulŭ reteganŭ de nația românéscă. Mĕ cuprinse însĕ o grózĕ de ce vĕḑui. De pe portŭ nimenĭ n'ar mai ḑice, că acestŭ poporŭ e românŭ.

In copilăria mea sciu că bărbații purtau opincĭ orĭ cisme simple, cióreci de pănură făcută la ei în casă, pieptare albe de óiă, cămeșĭ cu pumnașĭ de arniciu și cu gulerŭ albŭ simplu, sumane lungĭ până la genunchĭ și sure orĭ negre, pălării marĭ cu chichiă potrivită și cu mărginile resfrânte în susŭ, ér pĕrulŭ capului ilŭ lăsau mare, cei mai tinerĭ ilŭ rĕtundeau până la gulerŭ. — Muierile purtau cămeșĭ cusute cu arniciu roșu (la care pe aicĭ i ḑicŭ fitĕu) orĭ mnerŭ, tóte împestrițate pe la mână, cote și umere, cu pieptŭ cusutŭ în forme, ér cu arniciu roșiu orĭ mneriu, după cum erau muierile mai tinere orĭ mai bĕtrâne, din dĕrĕptŭ purtau muierile mai bĕtrâne zadii de lână mnerii alese cu mătăsĭ multicolorĭ, dinainte purtau șurțurĭ de pânză țesute cu vrĕste de bumbacŭ și arniciu roșu orĭ vĕnĕtŭ, în spate purtau pieptare și peste ele sumane negre orĭ cele mai avute bundițe scurte, din afară cu piei de mielŭ negru, cu lâna în afară, ér din lăuntru cu piei de mielŭ alb cu lâna înlăuntru; atâtŭ sumanele câtŭ și bundițele le purtau mai multŭ între umerĭ, ca sĕ se vaḑă mânecile cămeșilorŭ cele împestrițate cu feliurĭ și feliurĭ de florĭ și pene cusute orĭ țĕsute din arniciu. Fetele și nevestele mai tinere purtau și rochii, dér țesute de ele, din pânză învrĕstate cu arniciu roșu orĭ vĕnĕt. In picióre tóte muierile cu tinere cu bĕtrâne purtau ciobote negre simple, fără ramă, cu călcăiele late și potcovite; sĕ mai vedé icĭ colea și câte o muiere încălțată cu ciobote roșii. Pe capŭ purtau muierile năframe negre orĭ mnerii, ér fetele umblau în capulŭ golŭ, ca sĕ li-se vadă pĕrulŭ celŭ frumosŭ lăsatŭ pe spate și împletite în sĕrbătorĭ numai în o códă, ér în ḑile de lucru în douĕ códe, numai rarŭ le vedé omulŭ cu năframe pe capŭ, când era pré frigŭ, și vĕra, la lucru, cu pălării de paie gróse.

Astăḑĭ nu mai veḑĭ așa ceva. Bărbații numai cei bĕtrânĭ mai pórtă pĕrul lungŭ și cămeșĭ cu pumnașii de arniciu și cu chiotorĭ la grumadĭ. cei mai tinerĭ și cu deosebire junii'i veḑĭ cu atâța bumbĭ și împestrițăturĭ de ață albă, cu atâtea năfrămĭ de mătasă și șalurĭ la grumaḑĭ, cu atâtea șinóre pe cióreci și cu ciobote încrețite și văcsuite de nu mai sĕmĕnă cu junii de acu'sŭ douĕḑecĭ de anĭ. Pieptare totŭ mai pórtă, ci pestrițe până la ridicolŭ, ér pălăriile suntŭ numai câtŭ nescai ciuperce unguresci, dér cu petele treicolorĭ românescĭ, orĭ purŭ vinete. Sumanele cele bune și largĭ suntŭ înlocuite cu nescai spențele de pănură albă și șinorate, scurte numai până'n brâu, numite u i o ș e (în sing. uioș și huioș). Sumane nu mai veḑĭ la junĭ de câtŭ în ḑile de lucru când pórtă și opincĭ ér bĕtrânii tot le mai pórtă. Muierile însĕ s'au făcutŭ în adevĕrŭ ridicole: Numai una singură o mai vĕḑui cu zadii de lână și cu cămașa cusută cu arniciu, tóte în rochii și cartóne, tóte cu cămeșĭ albe unguresci, tóte cu cisme pe ramă cu călcâiă înalte, în locŭ de pieptare de piele de mielŭ, mai tóte acestea tinere și fetele cu laibere de rips negru și înșinorate cu șinóre vinete. In locul sumanului de odată tóte au spențele cele mai bogate și servitórele au căpuțurĭ cumpĕrate din șatră, ér cele mai sĕrace cu spențele de calmucŭ.

Preste alțĭ douĕḑecĭ de anĭ următorĭ de vorŭ merge lucrurile totŭ cum merg nu vei mai vedé pe aicĭ sumane și pieptare, nu cióreci și zadii (crătințe), ci numai și numai haine din șatră; apoi se nu fi cântatŭ fie ertatŭ Iulianŭ Grozescu:

Vai, stricată-i lumea tare,
Cum se pórtă rĕu 'mĭ pare!

Biserica din Reteagŭ este una din cele mai frumosŭ zugrăvite ce le avemŭ de pe la începutulŭ acestuĭ veacŭ. Este finită acu-sŭ 80 anĭ și de se conserva cu deplină grijă, putea susta încă multe sute de anĭ, așa însĕ, las' că-i și cam mică pentru poporațiunea de aḑi, dér și temeliile par'că suntŭ slăbite, din causă că în inmediata apropiere a fundamentului se făcură câteva morminte.

Invĕțătorulŭ cu tineretulŭ cântă cântările liturgice în corŭ, dér și aci e un nĕcasŭ, nu cântă unisono cum s'ar cădé, (că de cântatŭ în 2 orĭ 4 vocĭ nu se póte pretinde, deórece nicĭ dascalii, nicĭ preoții românĭ uniți din acestea părțĭ nu esŭ din scóle preparațĭ pentru așa ceva) că nimenĭ nu-i adună înainte de biserică măcarŭ cântările sĕ le mai probeze. Afacerile scólei confesionale însĕ stau câtŭ se póte de rĕu; poporulŭ e sărăcitŭ prin multele dărĭ și lipse de totŭ soiulŭ, 5% după dare trebue sĕ-i solvéscă scólei de statŭ, ér școla română confesională se o susțină din repartițiunĭ. In astfelŭ de împrejurărĭ firesce, învĕțătoriulŭ, décă vre sĕ nu móră cu familia de fóme, trebue sĕ lucre la câmpŭ ca și orĭ care agronomŭ, și încă dă laudă lui Dumneḑeu, că are câteva locurele rĕmase dela părințĭ și are casa propriă, că la din contră ar fi silitŭ a'șĭ căuta esistința altundeva, ér scóla românéscă sĕ se închidă deocamdată, până la alte ḑile mai bune. Altcum, autoritățile scólelorŭ conf. gr. cat. de prin acestŭ ținut precum am auḑitŭ, desvóltă interesulŭ celŭ mai neînsemnatŭ pentru causa scólelorŭ lorŭ, din care causă și stau, cea mai mare parte, multŭ mai rĕu decâtŭ acu'sŭ 20—30 anĭ, când se înființară; decĭ, progresulŭ scólelorŭ române conf. gr. cat. din jurulŭ Reteagului se póte numi după meritŭ — r e g r e s ŭ. Care-i adevĕrata causă a acestui regresŭ, caute cei competențĭ, și descopere și spună lumei, ca lumea sĕ ocoléscă causele carĭ numai la regresŭ o-ar duce.

Foștii iobagĭ din Reteagŭ suntŭ forte întristațĭ pentru causa comasărei, despre care raportaiu și în vĕra trecută (nrii 143 și 144 ai „Gazetei" pro 1888). Acolo am fostŭ descrisŭ starea lucrului, am spusŭ adecă, că foștii iobagĭ, micii posesorĭ din Reteagŭ, Românĭ și Ungurĭ, după comasarea proiectată vor eși din comună — orĭ în care parte, pe orĭ care drumŭ, totŭ numai pe locŭ boerescŭ, de a marilorŭ posesorĭ, tótă comuna va fi încunjurată cu pĕmentŭ domnescŭ, ér foștii iobagĭ vorŭ fi în fundulŭ hotarului cu parțelele lorŭ de pĕmĕntŭ; atuncĭ poftimŭ și trăesce poporule! Poporulŭ a înaintatŭ astăvĕră, prin advocatulŭ sĕu Dr. Mihali din Deeșŭ, recursŭ la tabla regéscă, dér, precum, 'mĭ spunŭ ómenii fără vre-unŭ folosŭ realŭ pentru popor; acum îmĭ spunŭ ómenii că au înaintatŭ recursŭ la curiă. E de prevĕḑutŭ resultatulŭ, că dórĕ nu de erĭ de alaltăerĭ e proverbiulŭ: Corbŭ la corbŭ nu scóte ochii! Bine ar fi de s'ar face și poporului o leacă de dreptate, dér e teamă că pentru poporŭ dreptatea a muritŭ de multŭ.

In reasumatŭ, afacerile în Reteagŭ, din orĭ care punctŭ de vedere luate, stau prea rĕu pentru poporŭ: luxulŭ se încuibéză dândŭ mână cu beția și cu sărăcia; scóla decade, pĕmĕntulŭ celŭ bunŭ trece în mânile domnilorŭ celorŭ marĭ, chiarŭ și limba se împestrițéză cu vorbe unguresci, căcĭ scóla de statŭ e frecventată și de băieții de Românŭ, carĭ ducŭ de acolo o mulțime de vorbe unguresci în familiă, cărora le dau numai terminațiunĭ românescĭ, d. e. a roizáli, cinaș, hamiș, uișagurĭ, tărșoșag, ș. a. ș. a. carĭ dau limbei nóstre o înfățișare bizară. Ce-i de făcutŭ?

Ionŭ Popŭ Reteganulŭ.

Scrisórea unui plugarŭ.

Amŭ primitŭ dela unŭ plugarŭ românŭ din Romosŭ următórea scrisóre, pe care o publicămŭ întrégă, așa precum ni-a trimis'o:

Onorate Domnule Redactorŭ, binevoițĭ a lua în considerare acestŭ visŭ și a-lŭ pune în „Gazeta Transilvaniei" fără îndoială:

Adormitulŭ deșteptŭ. Intr'o nópte, pe când bătea orologiulŭ trei, m'am pomenitŭ deodată dintr'unŭ visŭ minunatŭ, éră visulŭ așa a fostŭ:

Unŭ omŭ inainte prin visŭ mi-se arată și părea că vorbeamŭ cu dĕnsulŭ. Elŭ ḑicea: „Amarŭ și vai"! și érășĭ ḑicea: „Amarŭ și tristŭ! Greu le este plugarilorŭ, orĭ mai bine ḑisŭ economilorŭ în timpulŭ de astăḑĭ". Éră eu l'am întrebatŭ: „Pentru ce"?

Rĕspunsulŭ: „Nu vedețĭ bine, ce greutățĭ marĭ și multe a adusŭ timpulŭ cu sine asupra poporului celui mai de josŭ, căcĭ bieții ómenĭ nu mai potŭ purta greutățile de pe unŭ umĕrŭ pe altulŭ, ne mai sciindŭ ce sĕ facă".

Și érășĭ l'am întrebatŭ: „Óre pentru ce"?

Rĕspunsŭ: „Nu vedețĭ, că mai marii nostri decidŭ a se pune acele greutățĭ pe noi, negândindu-se, că mai puté-leamŭ sufetŭ, orĭ ba? Cugetulŭ meu este a gândi la acestea, căcĭ eu sciu prea bine, că numai vre-o câțĭ-va anĭ a fostŭ egală îndreptățire, pe când astăḑĭ este cu totulŭ schimbatŭ; așa ḑicendŭ m'așĭ bucura și eu, ca sĕ vĕdŭ numai douĕ sĕu trei rĕndurĭ de litere scrise românesce pe cărțile ce ne vinŭ dela dregĕtorie, ca sĕ potŭ și eu ceti, însĕ înzadarŭ, căcĭ nu suntŭ.

Plugarulŭ lucră de diminéța până séra, asudândŭ și ostenindu-se, pe elŭ cadŭ tóte greutățile când din contră, mai marii nostri domnescŭ și iau simbriile cele marĭ și pensiunile cele multe care totŭ de pe spatele plugarilorŭ esŭ. Sudorile ce curgŭ de pe spatele plugarilorŭ ḑiua, când este zădufŭ mare, acelea li-le storcŭ mai marii nostri la rĕcóre. Óre n'ar fi mai bine, ca cei carĭ lucră mai multŭ, adecă plugarii, pe urma cărora se hrănescŭ și mai marii nostri, sĕ nu fiă îngreunațĭ cu atâtea greutățĭ? Ba chiar aceea ar fi dreptate adevĕrată, ca sĕ fiă cam de-o potrivă, ca nicĭ mai marilorŭ sĕ nu le fiă prea multŭ bine, și nicĭ plugarilorŭ sĕ nu le fiă prea multe greutățĭ".

Adevĕratŭ este! Dée Dumneḑeu, ca pe cum ese primă-vĕra colțulŭ la érbă, așa sĕ rĕsară și dreptatea la lumină".

Insĕ lumea vorbesce. Las'o sĕ vorbéscă!

Au dóră gura ne'nțelepțilorŭ va sĕ te împedece sĕ nu grăescĭ adevĕrulŭ? — Noi ceremŭ dreptate, căcĭ numai cu dreptatea póte câștiga omulŭ binele sĕu fericirea.

Românŭ de bine-voitorŭ alŭ D.-Vóstre:
Romosŭ, în 18 Ianuarie 1889.

Vasiliu Vaideanŭ,
economŭ, în anulŭ alŭ 30-lea alŭ etății.

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS".

(Serviciulŭ biuroului de coresp. din Pesta)

Berlinŭ, 26 Ianuarie. Vice-admiralulŭ Goltz e numitŭ admiralŭ comandantŭ.

Parisŭ, 26 Ianuarie. E temere că în casulŭ, când s'ar alege generalulŭ Boulanger deputatŭ alŭ Parisului, se va produce o crisă politică de mare gravitate.

Bucurescĭ, 26 Ianuarie. Camera a respinsŭ cu 110 contra 55 voturĭ propunerea d'a se reînființa porturile france Galațĭ și Brăila.

EDUCAȚIUNE.

Sentințe

despre însĕmnătatea educațiunei.

Ce este omulŭ fără educațiune și instrucțiune? Inchidețĭ tóte scólele, alungațĭ toțĭ învĕțătorii, ardețĭ tóte mijlócele de învĕțământ, lăsațĭ micii copilașĭ sĕ crescă ca puii de animale! Care va fi urmarea? Lumina sciinței se stinge, pentru că nu mai este nimenea, care s'o întrețină, nimenea, care s'o întrebuințeze: geniulŭ artistului, care aprinde făclia sa la lumina sciințelorŭ, se bolnăvesce, pentru-că contimporanii sĕi nu mai au simțŭ pentru creațiunile artei sale; ostașulŭ devine unŭ barbarŭ furiosŭ, care nu cunósce altă sciință, decâtŭ numai ascuțișulŭ săbiei sale, și nu cunósce nicĭ o artă decâtŭ numai arta de a omorî; tronulŭ regentului se clatină, pentru că nu-lŭ mai sprijinescŭ principiile sădite încă de timpuriu în inimile supușilorŭ sĕi; legătura familiară se destrăbăléză, pentru-că datorința comună a educațiunei nu o mai atrage; puterniculŭ lanțŭ alŭ societății omenescĭ, care légă familii de familii, tagme de tagme, provincii de provincii, se rupe, se desface în mii de bucățĭ; popórele se desbină în órde cutreierătóre de barbarĭ; pasiunea nu mai cunósce nicĭ o stavilă; vițiulŭ nu mai cunósce nicĭ unŭ frîu, tinerimea nicĭ un îndemn nobil, nicĭ o împintenare; omulŭ cade din o tréptă a culturei în alta totŭ mai josŭ, până când în fine nu stă decâtŭ numai cu o tréptă mai susŭ decâtŭ animalele. **Gedike.**

*

Ingrijesce-te, ca sĕ adunĭ înțelepciune încă din tinerețe. Ea este cea mai durabilă dintre tóte bunurile și cei mai bunĭ banĭ de călĕtoriă în viĕță **Bias.**

*

Educațiunea este și rĕmâne cea mai însemnată afacere a omenimei și merită a fi considerată cu tutŭ de-a dinsulŭ nu numai acolo, unde în genere este vorba despre îmbunĕtățirea neamului omenescŭ, ci și acolo, unde este vorba numai despre înaintarea binelui statului și alŭ cetățenilorŭ. **Denzel.**

*

Hotărîndŭ sórtea școlelorŭ poporale, hotărîmŭ totodată și sórtea patriei. **Dr. Stephani.**

*

Crescerea copiilorŭ și crescerea popórelorŭ se află în același templu. **I. Rank.**

*

Educațiunea este cea dintéiu, cea mai însemnată și cea mai esențială afacere a statului și cea mai démnă grijă a regentului și a consilierilorŭ sĕi. **Wieland.**

*

Cine svântă mocirle, face drumurĭ și dă ocasiune la mii de ómenĭ, ca sĕ-șĭ câștige cele trebuincióse; cine cultivă grădinĭ și înființéză spitalurĭ, lucră pentru binile omenimei, dér nu așa de nemijlocitŭ ca educătorulŭ. Acela îmbunĕtățesce starea omului, acesta nobilitéză pe omulŭ însușĭ. **Salzmann.**

*

Educațiunea poporului este cheltuiala cea mai rentabilă și crutarea cea mai folositóre. **Buläy.**

*

Nimica nu este mai sfântŭ decâtŭ a conduce pe copii la tóte lucrurile carĭ aducŭ ceriulŭ pe pĕmĕntŭ și carĭ ducŭ spiritele la ceriu. **W. de Türkheim.**

*

In copii stă dinaintea nóstră totŭ viitorulŭ, în care numai privĭ putem, déră pe care nu-lŭ putemŭ ajunge. **Jean Paul.**

ECONOMIĂ.

[Urmare]

Lucrarea pămêntului.

b) Pămêntulŭ puhaiu şi aratulŭ.

Plantele crescŭ şi reuşescŭ mai bine in pămêntulŭ mai puhaiu, decâtŭ în pămêntulŭ tare şi înţeleuitŭ. Dêr şi în privinţa acésta, ca în tôte lucrurile, calea mijlociă este mai bună şi mai potrivită. Decă pămêntulŭ este îndesatŭ înţelenitŭ şi tare, rădĕcinile plantelorŭ străbatŭ numai cu greu în elŭ şi nu se potŭ întinde în drépta şi stânga; dêr mai rĕu este, că aerulŭ ajunge numai cu greu şi în mĕsură mică în pămêntŭ. Neputêndŭ însĕ străbate destulŭ aerŭ în pămêntŭ, materiile trebuinciôse pentru nutrirea plantelorŭ nu se potŭ disolva (topi), gunoiulŭ şi rĕmăşiţele de plante putredescŭ încâtŭ şi în pămêntŭ ajunge prea puţinŭ amoniacŭ. Urmarea este, că plantele nu potŭ primi nutremêntulŭ de lipsă şi astfelŭ nu potŭ cresce pe deplinŭ.

Decă pămêntulŭ pe timpulŭ sĕmĕnatului este prea puhaiu şi prea porosŭ, adecă în elŭ se află prea multe locurĭ gôle, prea multe găurele, împrejurarea acésta încă este vătămătôre şi păgubitôre pentru plante. Fie-care plugarŭ, care a fostŭ cu băgare de sémă, scie că uneorĭ bucatele nu reuşescŭ bine, nu dau secerişŭ bogatŭ numai din pricină, fiindcă pămêntulŭ a fostŭ prea puhavŭ, prea înfănatŭ. Şi ôre pentru ce? Rădĕcinele cele subţirele ale plantelorŭ n'au deschiḑĕturĭ sĕ primescŭ nutremêntulŭ de lipsă din pămêntulŭ umedŭ numai, decă vinŭ în atingere nemijlocită cu părticelele vêrtôse de pămêntŭ. Fiindŭ pămêntulŭ prea puhavŭ, părticelele vêrtôse de pămêntŭ, în care se află nutremêntulŭ plantelorŭ, suntŭ prea departe unele de altele, porii sĕu găurelele din pămêntŭ suntŭ pré marĭ, şi rădĕcinile subţirele vinŭ cu prea puţine părticele de pămêntŭ în atingere. Din pricina acésta ele nu potŭ primi într'unŭ timpŭ datŭ acelaşĭ nutremêntŭ, pe care l'ar primi, decă pămêntulŭ ar fi ceva mai îndesatŭ, şi rĕdăcinile ar veni cu mai multe părticele de pămêntŭ în atingere.

Fiindŭ pămêntulŭ prea puhavŭ, fôrte uşorŭ se pôte întempla, ca semĕnăturile de tômnă sĕ degere, sĕ îngheţe peste érnă. Primăvéra vedemŭ une-orĭ, că sĕmĕnăturile de tômnă suntŭ eşite din pămêntŭ; rădĕcinile cele de căpetenia şi grăunţele de sĕmênţă stau la suprafaţa pămêntului, şi la amêndouĕ vedemŭ rădĕcinile albe golaşe, lipsite de pămêntŭ. Acésta se întemplă din pricina gerului. Sĕ vedemŭ acum, cum ne putemŭ tâlmăci împrejurarea acésta? Bărbaţii învĕţatĭ au doveditŭ şi au arătatŭ, că apa este mai désă sĕu că apa cuprinde locŭ mai puţinŭ la o temperatură de 4^0 de căldură. Decă apa se încălḑesce peste 4^0, se estinde şi cuprinde locŭ mai multŭ, ér decă se rĕcesce sub 4^0 apa nu se adună ca alte corpurĭ, adecă nu cuprinde locŭ mai puţinŭ, ci din contră ea se estinde şi cuprinde locŭ mai multŭ. Decă apa îngheaţă, cuprinde cu a ḑecea parte locŭ mai multŭ, decâtŭ la o temperatură de 4^0, aşa că ḑece litri de apă îngheţată cuprindŭ locŭ de 11 litri, adecă din 10 litri de apă căpetămŭ 11 litri de gheţă. Vrêndŭ cetitorii noştri a se încredinţa despre acésta, n'au decâtŭ sĕ umple o sticlă cu apă şi s'o pună afară în gerŭ. Apa din sticlă îngheţă, se estinde, se umflă şi sparge sticla.

Tôte soiurile de pămêntŭ primescŭ, absorbŭ în porii sĕu găurele lorŭ o parte mai mare sĕu mai mică de apă, pe care o păstrézĕ în sine ca şi buretele, până pe timpŭ secetosŭ şi uscatŭ, când apoi apa aburézĕ şi se ridică în aerŭ. Mai multă apă primesce în sine pămêntulŭ năsiposŭ şi pămêntulŭ negru grasŭ şi puhaiu, sĕu *pămêntulŭ humosŭ*; pămêntulŭ vărosŭ, mĕruntŭ, precum şi pămêntulŭ argilosŭ şi lutosŭ primesce asemenea fôrte multă apă în sine.

Decă pămêntulŭ este plinŭ de apă şi îngheţă tômna târḑiu sĕu peste érnă, elŭ se estinde adecă se umflă şi cuprinde cu a ḑecea parte ($^1/_{10}$) locŭ mai multŭ decâtŭ întâiu, şi prin acésta pămêntulŭ sĕ ridică în susŭ. Dêr fiindcă 10 litri de apă dau 11 litri de gheţă, 20 litri de apă 22 litri de gheţă, 30 litri de apă 33 litri de gheţă etc. pămêntulŭ sĕ estinde, sĕ umflă şi se ridică cu atâtŭ mai multŭ în susŭ, cu câtŭ se află mai multă apă în elŭ. Pămêntulŭ primesce însĕ în sine apă cu atâtŭ mai multă, cu câtŭ are porĭ sĕu găurele mai multe şi mai marĭ, adecă cu câtŭ este mai puhavŭ.

De aceea se întemplă, că pămêntulŭ puhavŭ îngheţă cu multŭ mai tare decâtŭ celŭ îndesatŭ.

Pămêntulŭ începe a se desgheţa mai întâiu dela suprafaţă, şi numai după aceea se desgheţă încetulŭ cu încetulŭ straturile de desubtŭ; stratulŭ desgheţat se aşéḑă îndată, dêr fiind-că rădĕcinile plantelorŭ sĕ află încă în pămêntulŭ îngheţatŭ, ele nu se potŭ aşeḑa împreună cu pămêntulŭ, ci se desgolescŭ, adecă rĕmânŭ golaşe, şi în urma acesteia plantele tinere se restórnă, şi mai târḑiu pierŭ.

Pe câtŭ de stricăciosŭ este gerulŭ între asemenea împrejurărĭ pentru plante, pe atâtŭ de folositôre şi binefăcĕtôre este înrîurirea lui asupra pămêntului însuşĭ; gerulŭ înfănézĕ şi face pămêntulŭ atâtŭ de puhavŭ, precum noi n'amŭ fi în stare sĕ-lŭ facemŭ, orĭ câtŭ de bine şi de cu grije l'amŭ lucra. Apa străbate în găurele cele mai micĭ din pămêntŭ, se vêră aşa ḑicêndŭ prin tôte ţesăturile lui şi când îngheţă, se estinde, se umflă şi depărtézĕ şi cele mai micĭ părticele de pămêntŭ de cătră olaltă. Prin acésta pămêntulŭ se frăgeḑesce atâtŭ de bine, încâtŭ pămêntulŭ lutosŭ, greu, se face totŭ atâtŭ de puhavŭ şi uşorŭ, ca şi pămêntulŭ năsiposŭ fôrte mĕruntŭ. De aceea se întêmplă, că după ernĭ aspre, în care pămêntulŭ a îngheţatŭ bine, tôte soiurile de pămêntŭ greu se lucră bine şi uşorŭ peste anulŭ întregŭ; pe când după ernĭ mai moi, mai căldurôse, fără gerŭ, pămênturile lutôse şi argilôse se lucră greu şi rĕu.

Afară de gerŭ mai suntŭ şi alte înrîurinţe firescĭ sĕu înfluinţe naturale, care facŭ pămêntulŭ puhavŭ, şi anume nu numai pămênturile de arătură, ci şi livedile şi locurile de păşune. Inrîurinţele acestea firescĭ se schimbă şi se repetézĕ adese-orĭ peste anŭ şi suntŭ: récéla şi căldura, umeḑeala (ploile şi roua) şi uscăciunea. Tôte soiurile de pămêntŭ sunt alcătuite din părticele de feliurite materii. Peste nôpte părticelele se rĕcesc, se adună, cuprindŭ locŭ mai puţinŭ, sĕu cu alte cuvinte se contragŭ; peste ḑi se încălḑescŭ, se umflă, cuprindŭ locŭ mai multŭ, adecă se estindŭ. Dêr fiindŭ că părticelele, din care este alcătuitŭ pămêntul, nu suntŭ tôte de acelaşĭ feliu, ele nu se adună şi nu se estindŭ tôte deopotrivă, ci unele se estindŭ şi se adună mai tare ér altele mai puţinŭ. Urmarea este, că pămêntulŭ se mĕrunţesce şi se face puhavŭ până în cele mai micĭ părticele şi ţesăturĭ.

Totŭ asemenea înrîurire binefăcĕtôre asupra pămêntului are rôua şi plôia mĕruntă; prin umeḑélă părticelele de pămêntŭ se umflă, se estindŭ, ér după-ce se svêntă, se adună érăşĭ.

In tôte soiurile de pămêntŭ, care cuprindŭ în sine multă argilă, părticelele se adună atâtŭ de tare, încâtŭ pe vreme secetôsă mai îndelungată sĕ nascŭ crepăturĭ largĭ şi adâncĭ. După ploi crepăturile disparŭ, adecă se perdŭ, fiindcă pămêntulŭ se umflă de apa, ce a străbătutŭ în elŭ.

Vedemŭ, că Dumneḑeu prin mama nôstră natură, se îngrijesce de pămênt, îl înfanézĕ şi ilŭ face puhavŭ, érna prin gerŭ, ér véra prin aceea, că ilŭ rĕcesce şi-lŭ încălḑesce, ilŭ umeḑesce şi-lŭ uscă din nou şi de repeţite orĭ. In urma acestora pămêntulŭ ajunge fără ajutorulŭ nostru într'o stare, care mai bine s'ar puté numĭ *stare fragedă firéscă*, care pentru sĕmĕnăturile şi bucatele nôstre este de o însĕmnătate nespusŭ de mare.

Pămênturile nôstre s'arŭ afla mai adese-orĭ în starea acésta, decân'ar nimici-o ploile. Câtŭ de tare lovescŭ picăturile cele marĭ de plôiă, mai cu sémă când bate vêntulŭ, credŭ, că multora dintre cetitorii nostri li-s'a datŭ prilejulŭ, ca s'o sîmţă în faţă şi pe mânĭ. — Este sciutŭ de toţĭ, că ploile marĭ şi îndelungate bătucescŭ, îndésă şi întărescă pămêntulŭ aprôpe ca şi în cale.

Pămênturile umbrite de plante cu frunḑe late se află mai adese-orĭ în *starea fragedă firéscă*. Picăturile de plôiă nu cadŭ de-a dreptulŭ pe pămêntŭ, ci pe frunḑele plantelorŭ, şi de pe acestea apa curge linŭ şi încetŭ pe pămêntŭ. Astfelŭ pămêntulŭ nu se pôte îndesa şi starea *fragedă firéscă* se păstrézĕ şi nu se nimicesce, ca în pămênturile golaşe sĕu neumbrite.

Dêr nu numai prin ploi, ci şi prin lucrare nepotrivită se pôte nimici starea fragedă firéscă a pămêntului, şi anume în două feluri. Decă arămŭ pămêntulŭ fragedŭ, când este umedŭ, vitele de lucru şi plugulŭ ilŭ îndésă şi-lŭ frĕmêntă, şi pămêntulŭ îşĭ perde frăgeḑimea, ér decă ilŭ arămŭ, cândŭ este svêntatŭ, pămêntulŭ se face pré fragedŭ, pré puhavŭ, şi împrejurarea acésta, după cum scimŭ, încă este vătĕmătôre pentru sĕmĕnăturĭ, mai cu sémă decă sĕmĕnămŭ îndată. De obşte este sciutŭ, că bucatele suntŭ pe jumĕtate reuşite, decă le sĕmĕnămŭ în pămêntŭ, care se află în starea fragedă firéscă; de aceea sĕ luămŭ bine de sémă şi sĕ nu stricămŭ starea acésta prin arătură de prisosŭ.

Pe liveḑile şi locurile nôstre de păşune pămêntulŭ se susţine în starea fragedă, trebuinciôsă pentru plantele sĕlbatice dela noi, numai prin înrîurinţele firescĭ, despre care amŭ vorbitŭ mai susŭ; pe agri sĕu pe locurile de aratŭ venimŭ şi noi în ajutorulŭ naturei prin lucrarea pămêntului, adecă prin arătura.

VIÉŢA SOCIALĂ.

Ce trebue sĕ scie o femeiă.

Ceea ce trebue se se silĕscă o femeiă a sci înainte de tôte este, sĕ placă prin amabilitatea spiritului sĕu şi mai cu sémă prin bunăvoinţa şi prin bunătatea inimei sale. Este uşorŭ pentru orĭ-cine sĕ 'nveţe a da prânḑurĭ elegante sĕu a primi visite în modŭ demn; dêr cunoscinţa artei de a plâcea şi a se face iubitŭ atêrnă de femeĭ.

Pentru o femeiă bună şi înţeléptă, a cărei educaţiune nu a fostŭ dela începutŭ dirigeată spre personalitate, acéstă artă va fi cât se pôte de uşoră. Ea va înţelege că atâtŭ în relaţiunile cu streinii, câtŭ şi în cele familiare, trebue sĕ cugete necontenitŭ a mulţămi pe cei carĭ vor fi în jurulŭ sĕu. Ea se va uita pe sine cu voioşiă spre a nu se gândi decât a mulţămirea şi îndestulirea celorlalţĭ; şi acestŭ mic sacrificiu îi va fi recompensatŭ prin bunăvoinţa tuturora.

Cu tôte acestea, arta de a fi plăcută este anevoiôsă şi de multe orĭ chiar imposibilă pentru femeia închipuită şi fantastică, care nu vede în lume de cât numai nesce fiinţe supuse capriţiilorŭ sale şi destinate numai pentru binele ei. Aceste femei trebue sĕ'şĭ dea silinţe colosale spre a păréa amabile. Fie-care surîsŭ, pe care suntŭ silite sĕ-lŭ producă, este pentru ele unŭ pasŭ făcutŭ pe spinĭ şi fie-care privire binevoitôre li se pare totŭ aşa de penibilă ca şi mila pe care cu sumeţiă o aruncă sĕrmanului cerşitor.

Nu am intenţiunea de a învĕţa pe aceste din urmă femei cum sĕ fiă amabile, decă prin educaţiune nu au fostŭ pĕtrunse de ideia, că numai pe unŭ singurŭ drumŭ pôte ajunge omulŭ la scopulŭ doritŭ de toţĭ; voiescŭ a le arăta numaĭ, că rolulŭ celŭ mai însemnatŭ este alŭ femeii, şi că afectaţiunea trebue sĕ fiă eschisă din inima ei.

Decă în interiorulŭ familiei precum şi în societate aveţĭ pentru fiă-care unŭ cuvêntŭ dulce, o privire graţiôsă, veţĭ fi nu numai iubite şi preferate de toţĭ, dêr veţĭ câştiga totodată şi amiciţia streinilorŭ.

Care este femeia, care pôte ajunge totdéuna triumfătôre la scopulŭ sĕu trecêndŭ prin lume şi avêndŭ necontenite relaţiunĭ cu familii şi cu streinĭ? Negreşitŭ va fi aceea, care scie sĕ placă şi sĕ se facă amabilă!

Secretulŭ acestei teorii întregĭ nu atêrnă nicĭ de frumseţe, nicĭ de arta toaletei, elŭ se numesce purŭ şi simplu: bunătate. Decă natura nu v'ar fi favorisatŭ nicĭ cu frumseţe, nicĭ cu strălucire, totuşĭ partea cea mai mare de afecţiune în inimele tuturorŭ va fi a D-vôstrĕ căcĭ spre a fi iubite trebue sĕ sciţĭ a iubi d-vôstrĕ înse-vĕ.

Cornelia L...

Din traista cu minciunile.

Dêr asta-i dracu....!

Unŭ cioroiu era odată la spovedaniă.

„Ce pĕcate ai făcutŭ, Ţigane?“ ilŭ întrebă preotulŭ.

„De, părinte, ce sĕ facŭ!... Am furatŭ şi eu o bucată de lemnŭ din curtea unui creştinŭ!“

„Asta nu e lucru tocmai aşa de mare“, rĕspunse părintele. „Vei ḑice vreunŭ „Tatăl nostru“ şi te va ierta celŭ de susŭ!“

„N'ar fi lucru mare, părinţele, dêr asta-i dracu, că la capĕtulŭ lemnului mai era şi-o bucată de ferŭ, şi cu ferulŭ te puteai ajuta la multe celea!“

Faraonulŭ pusese mâna cu vr'o două trei sĕptĕmânĭ mai nainte pe securea (toporulŭ) vecinu-sĕu.

„Atuncĭ e altceva... Trebue sĕ dai lucrulŭ furatŭ înderĕtŭ, căcĭ altfelŭ nu te va ierta Dumneḑeu!“

„Bucurosŭ l'aşŭ da, părinţele; numai de unde?“

„Ce-ai mai pĕcătuitŭ, Sarsailă?“

„De, cinstite părinte, ce sĕ pĕcătuescŭ!... Am furatŭ şi eu unŭ căpăstru de cânepă dela unŭ gardŭ!“

„Căpăstru nu e lucru aşa de mare, vei da de pomană vre-o câte-va groşiţe pe la săracĭ, şi de bună sémă vei fi iertatŭ!“

„N'ar fi lucru mare, părinţele, dêr astai dracu, că la capĕtulŭ căpĕstrului era o iépă şi după iépă unŭ mânzŭ, şi iépa era aprôpe de-a fĕta!“

„Atuncĭ e altŭ-ceva... Trebue sĕ le dai tôte înderĕtŭ; căcĭ altfelŭ e vai de sufletulŭ tĕu!“

„Da de unde“.

„Apoi ce-ai mai făcutŭ, mĕi Tartorule?“

„De, părinte, ce sĕ mai facŭ!.... Apoi écă-tă am bătutŭ mai când era cojoculŭ mamei, de nu s'a alesŭ nimica de elŭ. Totŭ sdrenţe l'am făcutŭ!“

„Hainele le poţĭ bate câtŭ vrei, căci nu e nicĭ unŭ pĕcatŭ, numai bagă de sémă sĕ nu le stricĭ, că-i pagubă!“

„Aşa ar fi, cinstite părinte, cum ḑicĭ dumneata, dêr asta-i dracu, că cojocu, când l'am bătutŭ, era în spate la mama şi mama ţipa, de-'ţĭ lua auḑulŭ!“

Dada Bogăţilă.

Ci-că avea dada avea,
Avea naiba sĕ-lŭ ia,
O manta de anglie
Petece pe ea o mie;
Pe de cătră sôre
O rĕsuflătôre,
Pe de cătră lună
O gaură bună,
Pe de cătră stele
O miie de găurele.
Avea dada avea
Doisprećece cai
Ş'amêndoi erau albĭ.
Ş'avea dada avea,

Avea și prea avea,
O căruță ferecată
Cu ață de bucĭ legată,
Cu rótele de bostanŭ,
Spițele de măghiranŭ;
Cu butucĭ
De bulbucĭ,
Cu obede
De mĕrŭ verde,
Cu rudă de lapte dulce,
Vai Dómne, amarŭ se duce!...
Ci că 'ntr'o ḑi de vară
D'abia eși din ograd 'afară,
Câcd era pela cântătorĭ
Intorcea pe după tăietorĭ.

Și unde nu'mĭ ajunse la unŭ dealŭ mare, mare, tocma-mi-te câtŭ unŭ bobŭ de mazĕre.

Aicĭ dada se'ntreba,
Că ce óre-a 'mpedeca,
Impedeca-va caii, orĭ căruța?...

A 'mpedeca caii, că dóră caii ducŭ căruța!... Impedecară caii... Până 'n vale, când caii peste căruță, când căruța peste cai, de gândeai, că totŭ sdroburĭ se face. Când a fost în vale, mulțămită lui Dumneḑeu, că n'am pățitŭ nimica! —

Ș'apoi ḑice, c'avea dada avea,
Avea naiba sĕ-lŭ ia,
Doisprețece cai
Ș'amêndoi unu orbŭ,
Unde orbulŭ călca,
Pĕtra scăpăra,
Balta că seca,
Pescii făceau
O-caca!
Fugĭ, dado, că te-orŭ mânca!...
Dada mai curajiosŭ
(Că dór elŭ e mai bărbosŭ),
Mi-s'apropia,
Laba 'șĭ întindea
Ș'unde mi'țĭ lua
Si 'n sînŭ că băga
Doi cu doi
Și cu trei
Și cu patru
Și cu cincĭ
Ḑi cu șése
Și cu șĕpte
Și cu optŭ
Se facŭ nouĕ.
Ș'acasă décă-i ducea,
Care pe jarŭ îlŭ punea
Piciórele 'șĭ întindea
Și la gușă se umfla.
Când făcea: pocŭ!
Ia-lŭ dadă, că-i coptŭ!

Și unde nu mi-țĭ mânca dada totŭ doi goi, și uuu fără pită!

Sandu.

MULTE ȘI DE TOATE.

„Mamă-Papă".

De când cu moda franțuzească, s'a întrodusŭ în unele familii și obiceiulŭ rĕu de a ḑice mamei: *„mamá"*, ér tatălui: *„papá"*.

Intr'unŭ satŭ din Prahova murise boerulŭ X și era sĕ fiă dusŭ la grópă. Boerulŭ avea și copii. Ei plângeau și țipau în jalea lorŭ.

„Papá, papá!" strigau copiii, ér o țerancă care se afla prin apropiere a fostŭ cuprinsă de milă, și-i era jale de tânguirea copiilorŭ. Ca sĕ-i mângăiă pe copii, sĕrmana creștină cu lacrĕmile în ochĭ grăi:

„— Lăsațĭ, drăguții mamei, căcĭ boerului nu-i trebue mâncare, și de aci înainte, sciu eu de bună sémă, că nu va mai „păpă" nicĭ-odată!

Doctorulŭ și chirurgulŭ.

Unŭ doctorŭ avea intr'unŭ satŭ unŭ bolnavŭ, care zăcuse vr'o două lunĭ de ḑile. Era greu bolnavŭ și nu mai scia ce sĕ'i prescrie. Odată, când visită pe bolnavulŭ, a fostŭ întovărășitŭ de unŭ chirurgŭ tênĕrŭ, care încă nu terminase studiile. Doctorulŭ se afla la patulŭ pacientului sĕu și nu scia ce se mai ḑică.

— „Cum te mai simțĭ?"

— „Totŭ rĕu".

Doctorulŭ se uită în drépta și în stânga și după aceea începŭ sĕ caute pe bolnavulŭ pe la peptŭ, îi pipăi apoi pulsulŭ, în fine îi ḑise sĕ scóță limba și grăi:

— „Eu n'am ce sĕ-țĭ facŭ. D-ta nu te ții de povețele mele. Eu vĕdŭ, că ai mâncatŭ mere, și merele nu suntŭ bune la bóla d-tale și sĕ scii, că pe viitorŭ nicĭ nu te voiu mai cerceta."

Chirurgulŭ rĕmase înmărmuritŭ când vĕḑŭ sciința medicului. Pe când mergeau spre casă, chirurgulŭ întrebă pe medicŭ ca sĕ-i spună cum de a sciutŭ că a mâncatŭ mere.

— Apoi de, n'ai băgatŭ de sémă că sub patŭ erau cojĭ de mere?"

— Chirurgulŭ rĕmase mulțumitŭ în simplitatea sa.

Odată avêndŭ și elŭ unŭ pacientŭ, care se tămăduia greu la o rană, ce o avea subțiorĭ, își perdŭ răbdarea. Merse la pacientŭ, se uită sub patŭ și vĕḑŭ o șea de călăritŭ. Istețulŭ își aduse aminte de cojile de mere și grăi:

— „E greu sĕ te vindecŭ. D-ta ai eșitŭ din povețele mele; ai mâncatŭ carne de calŭ."

— „Ferescă D-ḑeu!" ḑicea bolnavulŭ în desperarea sa.

— „N'am vĕḑutŭ eu șéua sub patŭ?" grăi istețulŭ de chirurgŭ și plecă.

Dragoste cu focŭ.

O Româncă era amorezată într'unŭ Ungurŭ catolicŭ. In scurtă vreme avea sĕ fiă cununia. In foculŭ dragostei lorŭ n'avură timpŭ sĕ hotărască, décă cununia are sĕ se facă după legea nóstră, orĭ după legea catolică.

Duminecă era sĕ fiă cununia. Bărbatulŭ făcŭ tóte pregătirile pentru a se face cununia la catolicĭ. Când audi mirésa, care era de legea nóstra, se supĕră focŭ și-i spuse mirelui, că nu se învoiesce.

Mirele vĕḑêndŭ acéstă încurcătură se luă cu binele pe lângă mirésă, vru sĕ o convingă, că nu este nicĭ o deosebire între catolicĭ și între noi și că toțĭ suntemŭ creștinĭ, o sărută apoi cu focŭ, o privi dreptŭ în ochĭ și ḑise:

— „Spune-mĭ, scumpa mea, mĕ iubescĭ?"

„Mĕ mai întrebĭ?" grăi mirésa și'șĭ plecă capulŭ pe sînulŭ viitorului ei bărbatŭ.

— „Ei bine, de ce nu vreĭ sĕ te cununĭ cu mine la catolicĭ?"

— „Pentru că décă mĕ voiu cununa la catolicĭ, nu ne mai putemŭ despărți" fŭ rĕspunsulŭ.

Unŭ arapŭ.

Intr'unŭ orășelŭ din provincia venise odată unŭ streinŭ cu o mică menagerie. Avea câteva maimuțe aprópe jumulite, avea câteva păsĕrĭ, doi trei șerpĭ și unŭ arapŭ din Africa. Ca sĕ intri trebuia sĕ plătescĭ cincĭ creițarĭ, ér deosebitŭ ca sĕ veḑi arapulŭ, trebuia sĕ mai plătescĭ alțĭ cincĭ creițarĭ.

Din întêmplare tocmai trecură nisce trăsurĭ cu o familie domnéscă. Până sĕ se odichnéscă caii, se duseră boerii la menajeriă.

Proprietarulŭ menajeriei le arătă animalele și luă banĭ și pentru arapŭ. Spunea, că a fostŭ cumpĕratŭ în Zanzibarŭ și că este fórte interesantŭ.

Boerii întrară în cabinetulŭ cu arapulŭ. Ei n'aveau sĕ stea multŭ pe acolea și cum se plimbau cu țigara, unulŭ din ei era tocmai sĕ arunce muculŭ ce-i rĕmăsese.

Arapulŭ era legatŭ în lanțurĭ și când vĕḑŭ, că boerulŭ vrea sĕ arunce țigara grăi romănesce:

— „Coconașule, măria-ta, săruta-țĭ-aș ochii, dă'mĭ mie muculŭ."

Boerii rĕmaseră încremenițĭ: arapu era — țiganŭ.

Foie-verde.

Poznă studențéscă.

In capitala Bp. unŭ grupŭ de studențĭ își petreceŭ de minune în restaurantul X. Restauratorulŭ era omŭ fórte simpaticŭ și iubitŭ de toțĭ. Cu deosebire unui numĕrŭ óre care de studențĭ le permitea a'șĭ petrece totdéuna în dragă voia lorŭ. De acéstă mare libertate nu abusau ei nicĭodată. Câte-o glumă originală mai făceau din când în când, fără a pricinui prin aceea vr'o supĕrare birtașului. Și-apoi chiarŭ feciorulŭ de casă alŭ acestuia era unŭ băiatŭ tare glumețŭ și nu se supĕra nicĭ odată, când era luatŭ uneorĭ în rîsŭ pentru petrecere.

Intr'o sĕră petrecându-șĭ érășĭ împreună în numitulŭ restaurantŭ, birtașulŭ, care se simția mai obositŭ ca altă-dată, îi lăsă a-șĭ chefui singurĭ avêndŭ a fi servițĭ de iubitulŭ lorŭ „Iohan", căcĭ așa se chema feciorulŭ de casă. Aflându-se ei cu totului totŭ singurĭ, le trăsni prin capŭ o idee. Unulŭ se depărtă îndată din mijloculŭ lorŭ, pentru de a se întórce érășĭ peste câteva minute.

Petrecerea se desfășură mai veselŭ ca totdéuna pĕnĕ atuncĭ. Iohan, care încă fŭ luatŭ la chefŭ în mijloculŭ lorŭ, prinse limbă mai bine ca altădată și îșĭ arĕta puterea lui de luptă cu bĕutura, ce se afla din prisosință pe masă, până ce în urmă Iohan se îmbĕtă ca unŭ butucŭ. Ne mai sciindŭ nimica de sine, ilŭ luară studenții în îngrijirea lorŭ. I-au rasŭ frumosŭ barba și mustățile, ilŭ îmbrăcara apoi în rasă călugăréscă, de părea, că e curatŭ unŭ frate din ordinulŭ slujitorilorŭ lui Isusŭ. Pe urmă ilŭ luară pe susŭ și-lŭ așeḑară frumosŭ la pórta mănăstirei de călugărĭ, ce se afla într'una din stradele vecine.

Cei dintâiu polițiștĭ întêlnițĭ pe strade fură încunosciințațĭ despre figura cea négră, ce se afla la întrarea mănăstirei. Polițiștii îșĭ făcură datoria. Merseră la fața loculuĭ, se convinseră despre adevĕrŭ și băturĭ în pórta schitului până ce se deșteptă superiorulŭ acestuia și, cu multă mirare și frică de pedépsa lui Dumneḑeu, dispuse a'lŭ duce înăuntru și a'lŭ îngriji până diminéța în casa de bolnavĭ.

A doua ḑi se ordonă cercetare în mănăstire. Călugărulŭ căḑutŭ în pĕcatŭ fŭ deșteptatŭ și întrebatŭ despre pricina și modulŭ acestei pĕcătuirĭ diavolescĭ.

— Cine eștĭ d-ta? fŭ întrebarea.

Intrebatulŭ, simțindu-se într'o stare neobicĭnuită și necunoscută, se uită la haine, se pipăi pe fată și rĕspunse uimitŭ:

„Nicĭ eu nu sciu cine suntŭ".

— De unde eștĭ? fŭ întrebarea a doua.

„Intrebațĭ în restaurantulŭ X., décă e acolo Iohanŭ? De nu va fi acolo, apoi eu suntŭ Iohan, dér de va fi Iohan acolo, atuncĭ nu sciu, cine suntŭ."

G.

Șaradă.

Marea 'n adêncĭ fundurĭ are albĭ, fru- [moșĭ mărgăritarĭ:
Ai tĕi dințĭ mĕrunțĭ ca dênșii suntŭ mai [albĭ și mai frumoșĭ;
Rumenĭ tremurŭ diminéța pe cerŭ doi [lucéfĕrĭ clarĭ:
Insĕ ochii tĕi ca dênșii suntŭ cu multŭ [mai luminoșĭ.
Ah, de morŭ, sĕ morŭ scumpŭ, ângerŭ [admirândŭ ochii tĕi marĭ!

Deva, 1888.

Ioanŭ M. Nițŭ.

Mișcarea literară românéscă.

Academia Română are a da în sesiunea anului 1889 două premiurĭ, unulŭ de lei 12,000 și altulŭ de lei 5,000, cărțilorŭ scrise în limba română, anume: marele premiu „Năsturelŭ Herăscu" în suma de 12,000 lei unei cărțĭ cu conținutulŭ de orĭ-ce natură, care se va judeca mai meritósă dintre cele publicate dela 1 Ianuarie 1885 până la 31 Decemvre 1888; și alŭ doilea premeiulŭ Statului „Heliade Rădulescu" în sumă de 5,000 lei, care se va decerne unei cărțĭ cu conținutulŭ literarŭ, publicatŭ dela 1 Ianuarie 1887 până la 31 Decemvre 1888. In ḑilele acestea s'a închisŭ lista concurențilorŭ, între carĭ „România Liberă" spune, că figurézǎ pentru premiulŭ Năsturelŭ următórele nume: Al. Odobescu, cu operile sale complete editate în 3 volume; Alex. D. Xenopolŭ cu *„Istoria Româniloră"* din care n'a apărutŭ până acum decâtŭ unŭ singurŭ volumŭ; G. Sionŭ: *„Amintirĭ din tinerețe."* Ér pentru premiulŭ alŭ doilea s'au presintatŭ următórele lucrărĭ: *„Anecdote populare"* de Th. Speranță, *„Călĕtorii în țĕra românéscă"* de Elena Didia Odorica Sevastosŭ; *„Nuvele"* de Duilui Zamfirescu; *„Opere dramatice"* de cavalerulŭ Stamati; *Manualŭ de agricultură"* de P. S. Aurelianŭ; *„Cultura omului"* de I. Popŭ; *„Cestiunea țĕranului"* de Iancovicĭ; *„Vilma cea frumósă"*, poemă epică; *„Românii din munții apusenĭ"* de Teofilŭ Francu și G. Candrea. Mai suntŭ încă vr'o două trei lucrărĭ. Lucrările vorŭ fi distribuite pentru studiare și critică între d-nii membri ai comisiunei speciale, instituite în sesiunea trecută cu acestŭ scopŭ, și între carĭ suntŭ d-nii: Iacobŭ Negruzzi, Vasile Alexandrescu Urechie, George Barițŭ, P. Poni, Dr. Brânḑă, G. Sionŭ și P. S. Aurelianŭ. Cei din urmă fiindŭ între concurențĭ, se vorŭ alege alțĭ doi membri în comisiune.

Se vorŭ publica în curêndŭ în edițiune definitivă: *Operele complete ale poetului Nicolescu*, de Gh. Dem. Teodorescu.

S'a datŭ la tiparŭ memoriulŭ asupra *Țĕranului Românŭ*, de Gr. Tocilescu, premiatŭ acum câțĭ-va anĭ de Academia Română. La prima lucrare supusă Academiei, d. Tocilescu a adusŭ tóte nouĕle date ce documentele descoperite în ultimii anĭ i-au adusŭ la cunoscință.

Se va publica în curêndŭ conferința asupra *istoricĭ proprietățeĭ în țĕra românéscă* de C. Dissescu.

A apărutŭ *Călĕuza Invĕțătorului*, de Păunŭ I. Gilorteanŭ, învĕțătorŭ. Este menită a ajuta tinerilorŭ învĕțătorĭ și institutorĭ pentru a învĕța mai ușorŭ scrierea și citirea pe copii.

Sub titlulŭ de *„La Chanteuse, roman bucarestois"* (Cântăreța, romanŭ bucureșceanŭ), d. Eduard Joséphi a publicatŭ o colecțiune de nuvele bucurescene. Volumulŭ este editatŭ de imprimeria Socec & Teclu, din Bucurescĭ.

S'au publicatŭ comentariile cărței a treia din Noulŭ codice comercialŭ românŭ, relative la *Felimente și Bancrote*, de Gr. Nañiu. Lucrarea conține esplicațiunea testului românŭ, precum și soluțiunile date în aceste cestiunĭ de jurisprudență. Ea mai conține o parte de legislațiune comparată și arată conflictele, la carĭ póte da nascere legislațiunile celorlalte țĕrĭ.

Regina României termină în momentulŭ de fată o piesă de teatru, o dramă, a cărui subiectŭ este luatŭ dintr'o legendă veche populală. Acéstă lucrare e făcută în limba română.

S'a pusŭ sub presă și în curêndŭ va apăre *„O șeḑătore"*, poemă în mai multe cânturĭ și în versurĭ, de I. Neculiță, publicistŭ din Bucovina. Diversele credințe, moravurĭ și datine populare, ce suntŭ obicĭnuite la nunțile țĕrănescĭ, suntŭ cuprinse în acéstă poemă.

Comerciulu de mărfurĭ alŭ Serbiei pe întâiulŭ semestru 1888. Din raportulŭ regatului publicatŭ de curêndŭ se vede, că *valórea totală* a mărfurilorŭ negociate pe terminulŭ arĕtatŭ a fost de 30 de milióne 74.934 francĭ, din aceștia marfa importată representă o valóre de 13 milióne 425,023, cea esportată 14,395.654, transito 1.643,147, marfa din deposite 610,469 francĭ. —Prin urmare bilanțulŭ comercialŭ alŭ Serbiei în semestrulŭ acesta a fostŭ activŭ, esportulŭ a întrecut importulŭ cu 970.631 francĭ — Statele carĭ s'au împărtășitŭ mai multŭ la importŭ suntŭ: Austro-Ungaria cu mărfurĭ în valóre de 8,898.136 francĭ adecă 66.28% din întregŭ importulŭ, urmézǎ apoi Anglia cu 1,036.675 francĭ, România 587,407, Turcia 584,596, Germania 536,629, Bulgaria 485,790, Francia 65 de mii 027, Elveția 47,686, Bosnia-Herțegovina 23,573. celelalte staturĭ laolaltă 1,024.023. — *Esportulŭ* s'a îndreptatŭ mai vêrtosŭ cătră monarchia nóstră, a-

nume din întregŭ esportulŭ Serbiei de 14,395.654 s'au importatŭ aicĭ mărfurĭ în valóre de 11,900,500 francĭ (82²/₃%). S'a esportatŭ spre Francia marfă în valóre de 635.820 francĭ, spre Turcia de 531,900, Germania 498,586, Bulgaria de 309,409, Bosnia şi Herţegovina 203.744, NordAmerica 181,734, spre tóte celealte de 22,055 francĭ. — Cei mai însemnaţĭ articulĭ de importŭ şi esportŭ ai regatului suntŭ următorii la *importŭ*: tăbacŭ 417,516, ţesăturĭ de inŭ 631,491, sare 1,009.356, fierŭ lucratŭ 585.458, metalŭ crudŭ 354,095, piei de bou şi de calŭ crude 205,256, materii de argăsélă 347 mii 806, cafea 639,291, zaharŭ 894,867, urezŭ 216,541, uleu de mâncare 177,423, petroleu 222,691, luminărĭ de stearină 79,835, săpunurĭ de parfumŭ 44,551, torturĭ de bumbacŭ 1,072.570; ţĕsăturĭ de bumbacŭ 1,184,806, pânză de sacĭ 157,852, ţĕsăturĭ de mătase 220,488, hăinăriă şi rufăriă 570,825, pălării 278 mii 677, papucĭ şi cisme 222,529. — La *esportŭ*: prune 2,969.164, cereale 2 milióne 692,884, cucuruzŭ 832,335, dóge 218,950, lemne de construcţiă 139,359, boi 928,431, cai 185,935, porcĭ graşĭ 2 milióne 914,800, slabĭ 905,280, vinŭ 717 mii 473, piei de óie şi capră, de miei 842.375 şi funăriă 360.187.

Tragerĭ la sorţĭ.

La tragerea din 15 crt. a losurilorŭ sêrbescĭ pe tăbacŭ seria 8641/35 a câştigatŭ **100,000** francĭ, ér ser. 334/50 **10,000** francĭ, **500** francĭ câştigă s. 686/58, 3856/1, 5079/67, 5220/77, 6266/63, 6315/20 6383/24, 7104/59, 7430/89, 8790/46; **100** francĭ seria 1559/67, 1786/1, 1805/49, 2772/6, 3186/49, 3532/27, 4310/94, 5139/56 5287/57, 5306/32, 5504/57, 5782/19, 6775/10, 7019/88, 7687/80, 8904/79, 8995/3, 9222/19, 9227/15, 9999/73; câte **50** francĭ s. 80/42, 226/15, 296/44, 317/30, 383/82, 452/51, 463/94, 634/80, 654/48, 670/31, 734/32, 739/96, 753/21, 779/36, 1038/64, 1039/2, 1053/5, 1096/13, 1332/81, 1416/54, 1491/30, 1530/38, 1565/77, 1721/88, 1913/70, 1915/49, 2261/85, 2317/11, 2528/62, 2530/16, 2613/61, 2740/53, 2884/33, 2917/58, 2985/27, 2954/13, 3016/58, 3370/37, 3420/92, 3665/85, 3758/96, 3809/65, 3934/19, 3949/90, 3976/5, 3983/83, 4042/82, 4088/59 4226/11, 4269/36, 4300/4, 4531/67, 4543/48, 4680/98, 4714/87, 4981/71, 5079/10, 5079/67, 5422/39, 5468/71, 5793/52, 5878/7, 5989/18, 6120/28, 6212/64 6348/14, 6450/25, 6455/98, 6625/79, 6664/80, 6722/23, 6942/21, 7201/21, 7205/75, 7206/79, 7269/55, 7284/29, 7324/29, 7560/29, 7611/80, 7618/66, 7991/64, 7997/27, 8038/64, 8041/54, 8109/75, 8142/12, 8167/80, 8369/19, 8441/1, 8774/84, 9415/80, 9497/74, 9666/68 9670/72, 9706/41, 9821/63, 9889/38, şi 9942/66. In amortisare s'au trasŭ următórele 12 serii: 234, 626, 2403, 2550 3404, 4448, 4802, 5535, 6070, 8862, 9220 şi 9695; tóte numerile cuprinse în acestea se vorŭ rĕscumpĕra cu 12·5 francĭ aurŭ.

Tergulŭ de rîmătorĭ din Steinbruch. La 20 crt n. starea rîmătorilorŭ a fostŭ de 107.083 capete, la 21 crt. au întratŭ 668 capete şi au eşitŭ 854, rĕmânêndŭ la 21 Ianuarie unŭ numĕrŭ de 106.915 capete. — Se noteză: marfă *ungurescă* veche, grea dela 49 pănă la 50 cr. — marfă *ungurescă* tineră grea dela 52 cr. până la 52 cr., — *de mijlocŭ* dela 51 cr. pănă la 52 cr. — *uşoră* dela 49 cr. pană la 50 cr. — *marfă ţerănescă* grea dela 49 pană la 50 cr. — *de mijlocŭ* dela 48 pănă la 49 cr. — *uşoră* dela 46 cr. pănă la 48 cr. — *Marfă de România*, de *Bákony* grea dela 51¹/₂ cr. pănă la 52 cr. transito mijlociă grea dela — cr. pănă la — cr. însĕ transito uşóră dela — cr. pănă la — cr. transito dto ţepósă grea dela — cr. pănă la — cr. transito mijlociă dela — cr. pănă la — cr. *Marfă sêrbescă* grea dela 48—49 cr. transito mijlociă grea dela 47—48 cr. transito uşoră dela 45—46 cr. — Porcĭ îngrăşaţĭ de unŭ anŭ dela — cr. pănă la — cr., îngrăşaţĭ cu cucuruzŭ dela — cr. pănă la — cr., îngrăşaţĭ cu ghindă dela — cr. pănă la — cr. Cântăriţĭ la gară cu 4%.

Cursulŭ pieţei Braşovŭ

din 24 Ianuarie st. n. 1889.

Bancnote româneseĭ	Cump.	9.23	Vend.	9.24
Argintŭ românescŭ -	„	9.10	„	9.15
Napoleon-d'orĭ - - -	„	9.52	„	9.55
Lire turcescĭ - - -	„	10.80	„	10.88
Imperialĭ - - - -	„	9.80	„	9.88
Galbinĭ	„	5.60	„	5.69
Scris. fonc. „Albina" 6%	„	101.—	„	—.—
„ „ „ 5%	„	98.—	„	98.50
Ruble rusescĭ - - -	„	127.—	„	128.—
Discontulŭ - - - -	6¹/₂—8% pe anŭ.			

Cursulŭ la bursa de Viena

din 25 Ianuarie st. n. 1889.

Renta de aurŭ 4%	101.15
Renta de hârtiă 5%	93.50
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	145 50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (1-ma emisiune)	99.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (2-a emisiune)	—.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (3-a emisiune)	115.50
Bonurĭ rurale ungare	105.—
Bonurĭ cu clasa de sortare	105.—
Bonurĭ rurale Banatŭ-Timişŭ	105.—
Bonurĭ cu cl. de sortare	105.—
Bonurĭ rurale transilvane	105.—
Bonurĭ croato-slavone	104.—
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.67
Napoleon-d'orĭ	9.54¹/₂
Mărcĭ 100 imp. germane	59.12¹/₂
Londra 10 Livres sterlinge	120.70

Cursulŭ losurilorŭ private din 23 Ian.

	cump.	vinde
Basilica	8.—	8.25
Creditŭ	183.75	184.25
Clary 40 fl. m. c.	60.—	61.—
Navig. pe Dunăre	121.50	122.25
Insbruck	27.75	28.25
Keglevich	40.—	41.—
Krakau	23.50	24.50
Laibach	24.—	24.25
Buda	61.75	62.50
Pallffy	59.70	60.10
Crucea roşie austr.	19.10	19.40
dto ung.	12.40	12.70
dto ital.	—.—	—.—
Rudolf	21.50	22.—
Salm	63.25	63.75
Salzburg	27.50	28.—
St. Genois	65.50	66.—
Stanislau	34.—	34.50
Trieitine 4¹/₂% 100 m. c.	160.—	162.—
dto 4% 50	77.—	79 —
Waldstein	44.50	45 50
Windischgrätz	58.—	59.—
Sêrbescĭ 3%	33.30	33 50
dto de 10 francĭ	—.—	—.—
Banca h. ung. 4%	105.—	105.50

Bursa de mărfurĭ din Budapesta dela 22 Ian. 1889.

Sĕminţe	Cualitatea per Hect.	Preţul per 100 chilgr. dela	până
Grâu Bănăţenescu	—	— —	— —
Grâu dela Tisa	79	7.40	7 45
Grâu de Pesta	79	7 35	7 40
Grâu de Alba-regală	79	7 40	7.45
Grâu de Bácska	79	7.40	7.45
Grâu ung. de nordŭ	79	7.35	7.40

Seminţe vechĭ orĭ nouĕ	soiulŭ	Calitatea per Hect.	Preţul per 100 chilgr. dela	pănă
Secară	——	70—72	5.50	5 70
Orzŭ	Nutreţŭ	60.62	5.60	5.90
„	de vinars	62.64	6 20	7.—
„	de bere	64.66	7.35	8.50
Ovĕsŭ	—	39.41	5.25	5.70
Cucuruzŭ	bănăţ.	75	4.75	4.80
„	alt soiu	73	4.70	4 75
„	„	—	—.—	—.—
Hirişcă	„	—	—.—	—.—

	Producte div.	Soiulŭ	Cursulŭ dela	pănă
Preţulŭ pe 100 chilograme.	Sem. de trif.	Luţernă ungur.	58.—	68.—
	„	francesă	—.—	—.—
	„			
	„	roşiă	54.—	64.—
	Oleu de rap.	rafinatŭ duplu	36.50	37.—
	Oleu de in		6.70	6.75
	Uns. de porc	dela Pesta	60.50	61.—
	„	dela ţéră	—.—	— —
	Slănină	svêntată	51.—	51.50
	„	afumată	57.—	58.—
	Sĕu		33.50	34.50
	Prune	din Bosnia în buţĭ	—.—	—.—
	„	din Serbia în sacĭ		
	Lictarŭ	slavonŭ nou		
	„	bănăţenescŭ		
	Nucĭ	din Ungaria		
	Gogoşĭ	unguresci		
	„	sêrbescĭ		
	Miere	brută	29.50	30.50
	„	galbină strecurată	34.—	35.—
	Ceară	de Rosenau	115.	116
	Spirtŭ	brutŭ	16.—	16.25
	„	Drojdiuţe de spirt	18 50	19 —

Bursa din Bucurescĭ din 11/23 Iănuarie.

Valorĭ	%	se cump.
Rentă română perpetuă 1875	5%	96—
Renta română amortisabilă	5%	96¹/₂
Renta rom. (rurale convertite)	6%	99¹/₂
Oblig. de statŭ C. F. Române	6%	
idem idem	5%	
Imprumutulŭ Stern 1864	7%	
Imprumutulŭ Openheim 1866	8%	
Imprumutulŭ Oraş. Bucurescĭ	5%	—
idem idem din 1884	5%	—
Impr. or. B. cu prime Loz. fr. 20	—	60—
Credit fonciarŭ ruralŭ	7%	105.—
idem idem	5%	96¹/₂
Credit Fonc. Urb. din Bucurescĭ	7%	104¹/₂
idem idem	6%	102.—
idem idem	5%	94¹/₂
Credit Fonc. Urban din Iaşĭ	5%	83¹/₂
Oblig. Casei Pensiunilor fr. 300	10 fr	240.—
	V. N.	
Banca Nation. ult. div. 78.15	500	982—
Dacia-România ult. div. 24 lei	200	261¹/₂
Naţionala de asig. ult. div. 18 lei	200	246.—
Banca Rom. ult. div. fr. 10	500	147.—
Soc. Rom. de Constr. ult. div.	250	
Soc. Bazalt. Artif. ult. div. lei 27.50	250	
Soc. Rom. de Hârtie ult. div.	100	
Soc. de Reas. ult. div. 10 l. aur	200	
Liceulŭ Sf. George lei	—	
Nation. de Asig. ult. div. 128.35	—	
Societ. de Constr. ult. div.	-	
Societ. de Hârtie ult. div.	—	
Agio în Bursă	—	2.80
Rubla de hârtie	—	2.67
Banca Naţion. a României		
Scompt.	6%	
Avansurĭ pe efecte	7%	
Avansurĭ pe Lingourĭ	7%	

Călendarulŭ sĕptĕmânei.

IANUARIU are 31 qile. Gerariu.

1889 Qilele sĕptĕm.	Călendarul Iulianŭ	Călend. Gregorian	Sórele rĕsare	apune
Dum.	15 Cuv. P. Pavel Tivenl	27 Ioan Chris.	7.28	4.32
Lunĭ	16 Inch. lanţ. Ap. Petru	28 Carol mare	7.27	4.33
Marţĭ	17 † C. P. Antoniu c. m	29 Francisc S.	7.25	4.35
Mercurĭ	18 PP. Atan. şi Chiril	30 Martina	7.23	4.37
Joi	19 Cuv. Macarie Egipt.	31 Petru Nol	7.21	4.39
Vinerĭ	20 † C. M. P. Eutimie	1 Febr. Ignat.	7.20	4.40
Sâmb.	21 Cuv. Par. Macsim	2 (†) Int. Chr.	7.18	4.42

Editorŭ şi Redactorŭ responsabilŭ:
Dr. Aurel Mureşianu.

Cătră onoraţii cetitorĭ!

„Gazeta Transilvaniei" întră în anulŭ alŭ 52-lea alŭ esistenţei sale.

Nenumĕratele dovedĭ de simpatiă şi de încredere ce le-a primitŭ acestŭ organŭ de publicitate din partea Românilorŭ de pretutindenĭ cu ocasiunea aniversării a cincĭdecea a esistenţei sale suntŭ cea mai viuă şi mai puternică mărturiă pentru atitudinea sa politică şi naţională.

Răzimatŭ pe încrederea publicului românŭ şi condusŭ de iubirea de patriă şi de datoria ce o are cătră sfânta causă a românismului, organulŭ nostru n'a pregetatŭ de a aduce, mai alesŭ în cei qece anĭ din urmă, însemnate jertfe pentru a corespunde totŭ mai multŭ cerinţelorŭ timpului şi trebuinţelorŭ cetitorilorŭ sĕi.

Astfelŭ dela 1 Ianuarie 1881 *„Gazeta Transilvaniei"* a începutŭ sĕ apară de trei orĭ pe sĕptĕmână totŭ cu preţulŭ de pănă atuncĭ, ér dela 1 Aprilie 1884 apare în fie-care qi, érăşĭ cu acelaşĭ preţŭ, căcĭ cei 2 fl. adăugaţĭ acoperŭ numai cheltuielile înmulţite cu portulŭ postalŭ.

De atuncĭ încóce amŭ făcutŭ totŭ ce ne-a statŭ în putinţă spre a aduce îmbunătăţirĭ atâtŭ în redactarea qiarului câtŭ şi în întocmirea sa esterióră, pentru care scopŭ amŭ isbutitŭ ca qiarulŭ sĕ-şĭ aibă tipografia propriă.

Nu-i vorbă, multe se cerŭ astădĭ dela unŭ qiarŭ, mai alesŭ când elŭ este chiămatŭ a servi causei unui poporŭ atâtŭ de multŭ prigonitŭ de sórte. Prin urmare nu putemŭ qice că amŭ ajunsŭ la capĕtulŭ îmbunătăţirilorŭ.

Din contră, astădĭ când, ca nicĭodată pănă acuma, posiţiunea qiaristicei nóstre s'a agravatŭ; când atâtea loviturĭ sunt îndreptate asupra ei cu vehemenţă aşa de mare; când procese peste procese, condamnărĭ la închisóre şi amende în banĭ o împiedecă în munca şi stăruinţele ei de a da pe faţă tóte nelegiuirile, prigonirile şi asupririle şi de a lupta pentru recâştigarea drepturilorŭ poporului românŭ: se cere dela noi sĕ ne încordămŭ puterile cu îndoită energiă şi sĕ continuămŭ lupta cu curagiu neînfrântŭ, introducêndŭ nouĕ reforme, pentru ca *„Gazeta Transilvaniei"* nu numai sĕ corĕspundă mai multŭ chiămării sale, ci sĕ se facă cu putinţă ca principiile salutare naţionale ce le propagă sĕ pótă pĕtrunde pănă şi în coliba ţĕranului.

Conduşĭ de aceste vederĭ, voimŭ sĕ facemŭ şi cu începerea anului viitorŭ mai multe esenţiale ameliorărĭ în qiarulŭ nostru.

Pe lângă programulŭ, ce l'amŭ observatŭ pănă adĭ la redactarea foii, suntemŭ decişĭ a cultiva mai multŭ şi unele terene, cărora pănă acuma póte nu le-amŭ pututŭ da atenţiunea cuvenită.

Spre scopulŭ acesta amŭ avutŭ fericirea a concentra împrejurulŭ nostru *unŭ numĕrŭ însemnatŭ de bărbaţĭ cu cunoscinţe speciale*, carĭ vorŭ colabora regulatŭ la fóia nóstră, aşa ca materialulŭ ce'lŭ va conţine sĕ fiă câtŭ mai variatŭ, instructivŭ şi acomodatŭ trebuinţelorŭ poporului, nu numai pe tĕrĕmulŭ politicŭ, literarŭ şi socialŭ, ci ţinêndŭ deopotrivă sémă şi de interesele sale din punctŭ de vedere alŭ economiei, educaţiunei şi higienei, alŭ afacerilorŭ sale cu autorităţile cu carĭ vine mai desŭ în atingere şi alŭ trebilorŭ sale financiare şi comerciale.

Afară de aceea câştigându ne convingerea, că după împrejurările poporului nostru unŭ qiarŭ cotidianŭ nu este în stare a pĕtrunde în tóte păturile sociale — parte mare din causa preţului lui — şi astfeliu sciind că sĕ sémte trebuinţa de a i se face cu putinţă orĭ şi cărui Românŭ, care scie ceti, ca sĕ fiă informatŭ despre interesele şi trebuinţele lui, **ne-amŭ decisŭ ca dela anulŭ nou 1889 înainte sĕ mărimŭ în modŭ destulŭ de însemnatŭ prin adausurĭ numerele nóstre cu data de Dumineca şi sĕ le întocmimŭ şi sĕ le redactămŭ astfelŭ, ca sĕ intereseze pe orĭ şi ce cetitorŭ şi sĕ se pótă abona şi separatŭ.**

Deschidemŭ dér abonamentŭ la *„Gazeta Transilvaniei"*, care deşi mai bogată în materialŭ, va costa ca şi pănă acuma *12 fl. v. a. pe anŭ* şi în deosebĭ pentru aceia, cărora împregiurările nu le értă de a abona întregŭ qiarulŭ, deschidemŭ abonamentŭ separatŭ la *numerele cu data de Dumineca* ale *„Gazetei Transilvaniei"*, carĭ vorŭ costa **pe anŭ numai 2 fl. v. a.**

Rugămŭ pe abonaţii noştri de pănă acuma, ca sĕ stăruiască pe câtŭ le va sta în putinţă în cerculŭ domniilorŭ lorŭ pentru lăţirea „Gazetei Transilvaniei" precum şi pentru rĕspândirea în poporŭ a numerelorŭ cu data de Dumineca, ce se potŭ abona şi separatŭ.

Redacţiunea.

FARMACIA

I. PSERHOFER

VIENA, Singerstrasse Nr. 15

186 12-11

la „Goldenen Reichsapfel“.

Pilule pentru curățirea sângelui, mai înainte numite *„Pilule universale“*, merită cu totŭ dreptulŭ numirea din urmă, de óre-ce în faptă nu esistă aprópe nicĭ o bólă, la care nu ar fi probatŭ în mii de casurĭ efectulu loru miraculosŭ. În casurile cele mai cerbicóse, la carĭ multe alte medicamente s'au întrebuințatŭ înzadaru, s'a dobenditu cu aceste pilule de nenumĕrate orĭ și după unŭ scurtŭ timpŭ deplină insănetoșare. **1 cutioră cu 15 pilule 21 cr., 1 sulŭ cu 6 cutiore 1 fl. 5 cr.**, la trimiterĭ nefrancate cu rambursă **1 fl. 10 cr.**

Trimițĕndu-se prețulŭ înainte costă cu espedarea francată 1 sulŭ cu pilule 1 fl. 25 cr., 2 sulurĭ 2 fl. 30 cr., 3 sulurĭ 3 fl. 35 cr., 4 sulurĭ 4 fl. 40 cr., 5 sulurĭ 5 fl. 20 cr., 10 sulurĭ 9 fl. 20 cr. — Mai puținŭ de unu sulŭ nu se póte trimite.

Numai acele pilule suntŭ de consideratŭ ca veritabile, a cărorŭ instrucțiune este provedută cu subscrierea I. PSERHOFER și carĭ pe capaculŭ fiă-cărei cutiore pórtă totŭ aceeașĭ subscriere cu litere roșii.

Au incursŭ o mulțime de scrisorĭ, prin carĭ consumatorii acestoru pilule mulțămescŭ pentru redobêndirea sănĕtății loru după cele mai diferite și grele bóle. Orĭ-cine a făcutŭ odată încercare, recomandă acestŭ medicamentŭ mai departe.

Reproducemŭ aci numai câteva dintre multele scrisorĭ de mulțămită.

Schlierbach, 17 Februariu 1888.

Onor. Domnule! Respectuosŭ subsemnatulu Ve rogă a mai trimite din nou patru sulurĭ din *Pilulele D-v. în adevĕrŭ fórte folositore și escelentŭ purificătore de sânge.*

Cu înaltă stimă
Ig. Heuralter, medicu.

Brasche lângă Flodnig. 12 Sept. 1887.

Onor D-le! D-deu a voitu ca se 'mi intre în mână Pilulele D-v., și Ve descriu acuma succesulŭ dobenditu: In patulu de lăuḑiă (chendeliă) me răcisemu astfeliu, încâtu nu mai putému lucra, și așŭ fi de sigurŭ deja mórtă, decă nu me-ar fi scăpatŭ pilulele d-vóstră admirabile. D-deu se Ve binecuvinteze de mii de orĭ pentru acesta. Am încrederea, că Pilulele D-v me vor însănătoșa de totu, astfel precum ele au folosit și altora.

Theresia Knific.

Wiener-Neustadt, 9 Decemvrie 1887.

Onor. Domnule! Ve esprimu cea mai căldurósă mulțămire în numele mătușei mele, care a suferitŭ cincĭ anĭ de catarrh chronic la stomacŭ. Viéța îi era unu chinu și se credea deja prăpădită. Prin întêmplare a primitŭ o cutioră cu escelentele Pilule ale D-v., purificatóre de sânge, și după întrebuințarea loru mai îndelungată s'a însănătoșatŭ.

Cu înaltă stimă
Iosefa Weinzettl.

Mittermaersdorf, lângă Kirchdorf. Austria de susu. 10 Ianuariu 1886.

Onor. Domnule! Binevoițĭ a'mĭ trimite cu poșta unŭ sulŭ cu Pilulele D-tale escelentŭ purificătore de sânge. Trebue se Ve esprimŭ cea mai îndeplină recunoscință în privința valorei acestoru pilule, și le voiu recomanda cu căldură tuturorŭ suferindilorŭ, unde mi se va da ocasiune. Ve împuternicezŭ, ca despre acésta a mea mulțamită se dispunețĭ după placŭ în publicŭ.

Cu înaltă stimă
Theresia Kastner.

Gottschdorf, lângă Kohlbach, Silesia-Austr. 8 Octomvrie 1886.

Onor. Domnule! Ve rogŭ amicabilŭ a'mĭ trimite unŭ sulŭ cu 6 cutiore Pilule universale purificătore de sânge. Numai minunatelorŭ Pilurĭ ale D-v. am se mulțămescŭ, că am scăpatŭ de o suferință la stomacŭ, care m'a chinuitŭ 5 anĭ. Aceste Pilurĭ nu vorŭ lipsi nicĭ odată din casa mea, și Vĕ esprimŭ prin acésta mulțamita mea cea mai călduróśă.

Cu cea mai înaltă stimă. **Anna Zwikl.**

Rohrback, 28 Februariu 1886

Onor. Domnule! In luna lui Noemvre a. tr. am comandatŭ la D-ta unŭ sulŭ cu Pilule. Eu precum și soția mea am observatŭ celu mai bun succesŭ: suferéamu ambii de durere de capŭ violentă și de scaunŭ neregulatŭ, astŭfeliu că eram deja aprope de desperare, cu tote că suntemu numai de 46 anĭ. Și ce se vedĭ! Pilulele D-v. au făcut minune și ne-au scăpat de suferință.

Cu stimă
Anton List.

Balsamŭ contra degerăturei de *I. Pserhofer*, de mulțĭ anĭ recunoscutŭ ca celu mai sigurŭ remediu contra suferințelorŭ de degerătură de totŭ felulŭ, precum și spre vindecarea ranelorŭ învechite etc. 1 borcănelŭ 40 cr., cu trimiterea franco 65 cr.

Suculŭ-Spitzwegerich, medicamentŭ contra catarului, răgușelei și a tusei etc. 1 sticluță 50 cr.

Alifiă americană contra rheumatismului, celŭ mai bunŭ medicamentŭ la tóte suferințele rheumatice, junghiurĭ, Ischias (bólă de tremurŭ), junghiu la urechi etc. 1 fl. 20 cr.

Prafŭ contra asudării piciorelorŭ, 1 cutia 50 cr. cu trimiterea francată 75 cr.

Balsamŭ contra gușilorŭ, remediu de încredere spre lecuirea umflăturilorŭ la gâtŭ. 1 flaconu 40 cr., cu trimiterea francată 65 cr.

Essență de viața, *(Picăturĭ de Praga)* contra stomacului stricatŭ, a mistuirei rele și greutăților de totu felulu, unŭ remediu de casă escelentŭ. 1 flaconŭ 22 cr.

Balsamŭ englezescŭ, 1 sticluță 12 cr., 12 sticluțe 1 fl. 20 cr.

Prafurĭ *(Fiakerpulver)* contra catarului, răgușelei, tusei etc. 1 cutia 35 cr., cu trimiterea francată 60 cr.

Pomadă de Tanochinin de *I. Pserhofer*, cea mai bună dintre tóte remediile pentru crescerea perului. Un borcanŭ 2 fl.

Plastru universalŭ de prof. Steudel, la rane din lovitură și impunsŭ, la totŭ felulŭ de bube rele și la umflăturĭ învechite, ce se spargŭ periodicŭ la piciore, la degetu, la rănile și aprinderile de țițe și la multe alte suferințe de acestu soiu, s'a probatŭ de multe orĭ. 1 borcanŭ 50 cr., cu trimiterea francată 75 cr.

Sare universală de curățenia de *A. W. Bulrich*. Unŭ remediu de casă escelentŭ contra tuturorŭ urmărilorŭ digestiunei stricate precum: durere de cap, amețelă, cârcei la stomach, acrelă în gâtu, suferințe haemoroidale, constipațiune etc. 1 pachetŭ 1 fl.

Esență pentru ochĭ de Romershausen, 1 butelia 2 fl. 50 cr., ½ butelia 1 fl. 50 cr.

Afară de preparatele aci numite se mai află tóte specialitățile farmaceutice indigene și streine, anunțate prin tóte diarele austriace, și la casŭ, când unele din aceste specii nu s'arŭ afla în depositŭ, se vorŭ procura la cerere cu promptitudine și câtŭ se póte de eftinŭ.

Trimiterile prin poștă se efectuéză iute, decă se trimite prețulŭ înainte, sĕu cu rambursă.

Trimițĕndu-se prețulŭ nainte, (mai bine prin mandatŭ poștalŭ) este porto poștalŭ cu multŭ mai eftinŭ, decâtŭ la trimiterĭ cu rambursă.

Ad. 9924—1888. 2.3—3
tkv. számhoz.

Arverési hirdetményi kivonat.

A brassoi kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság, közhirré teszi, hogy Tataru György és Resnován György volkányi lakós végrehajtatónak Skiopu Ávrám alias Sánta végrehajtást szenvedő elleni 106 frt. 89 kr., 73 frt. 14 kr. tőkekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében a brassoi kir. törvényszék területén levő, Ujfalu község határán fekvő az ujfalusi 771 sz. tkben A+a foglalt 445/2 és 2689 hr. sz. vagy az ujfalusi 129 sz. tkben A+a foglalt 390, 391, 1591 hr. sz. fekvőkre és pedig a 445/2 hr. sz. 160 frt. a 2689 hr. sz. fekvőre 6 frt. 50 kr., a 390 és 391 hr. sz. fekvőre 160 frt. és 1591 hr. sz. fekvőre az árverést 2 frt. 50 krban ezennel megállapitott kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fenti ingatlanok az *1889 évi Február hó 4-ik napján délelőtt 9 órakor* Ujfalu község irodájában megtartandó nyilvános árverésen a megállapitott kikiáltási áron alol is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben, vagy az 1881 évi LX. t.-cz. 42 §-ában jelzett árfolyammal számitott és az 1881 évi november hó 1-én 3333. sz. alatt kelt igazságügyministeri rendelet 8. §-ában kijelölt ovadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881: LX. t.-cz. 170. §-us értelmében a bánatpénznek a birósághoz előleges elhelyezéséről kiállitott szabályszerü elismervényt átszolgáltatni.

Brassó, 1888 évi November hó 21-én.

A kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság.

Avisŭ d-lorŭ abonați!

Rugămŭ pe d-nii abonațĭ ca la reînoirea prenumerațiunei sĕ binevoiască a scrie pe cuponulŭ mandatului postalŭ și numerii de pe fâșia sub care au primitŭ ḑiarulŭ nostru până acuma.

Domnii, ce se aboneză din nou, sĕ binevoiască a scrie adresa lămuritŭ și sĕ arate și posta ultimă.

Administraț. „Gaz. Trans.“

ABONAMENTE

la

„GAZETA TRANSILVANIEI“

Prețulŭ abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:

pe trei lunĭ	3 fl. —
„ șese lunĭ	6 fl. —
„ unŭ anŭ	12 fl. —

Pentru România și străinătate:

pe trei lunĭ	10 francĭ
„ șese lunĭ	20 „
„ unŭ anŭ	40 „

Abonamente la numerele cu data de Duminecă.

Pentru Austro-Ungaria:

pe anŭ	2 fl.
pe șese lunĭ	1 fl.
pe trei lunĭ	50 cr.

Pentru România și străinătate:

pe anŭ	8 francĭ
pe șese lunĭ	4 „
pe trei lunĭ	2 „

Abonamentele se facŭ mai ușorŭ și mai repede prin **mandate poștale.**

Domnii, carĭ se vorŭ abona din nou, sĕ binevoiéscă a scrie adresa lămuritŭ și a arăta și poșta ultimă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei“.

Picăturile de stomachŭ MARIAZELLER,

care lucră escelentŭ în contra tuturorŭ bolelorŭ de stomachŭ.

Schutzmarke.

Neîntrecute pentru lipsa de apetitŭ, slăbiciunea stomachului, respirațiunea cu mirosŭ greu, umflare (venturĭ), răgăelă acră, colică, cataru de stomachŭ, acrelă, formarea de petră și năsipŭ, producerea escesivă de flegmă, gălbinare, greață și vomare, durere de capŭ (decă provine dela stomachu), cârcei la stomachŭ, constipațiune sĕu încuiare, încărcarea stomachului cu mâncărĭ și bĕuturĭ, limbricĭ, suferințe de splină, ficatŭ și de haemorhoide. — Prețulu unei sticle **dinpreună cu prescrierea de întrebuințare 40 cr., sticla îndoitu de mare 70 cr.**

Espediția centrală prin farmacistulu
Carl Brady, Kremsier (Moravia.)

Picăturile de stomachu Mariazeller nu suntu unu remediu secretŭ. Părțile conținĕtóre suntŭ arătate în **prescrierea de întrebuințare**, ce se află la fie-care sticlă.

Veritabile se află mai în tóte farmaciile.

Avertismentŭ! Picăturile de stomachu Mariazeller se falsifică și se imitéză de multe orĭ. — **Ca semnŭ, că suntŭ veritabile,** servesce învĕlitórea roșiă provedută **cu marca de protecțiune de mai susŭ,** și afară de acesta pe fiecare **prescriere de întrebuințare,** ce se află la fiecare sticlă, trebue sĕ fie arătatŭ, că acesta s'a tipăritŭ în tipografia D-lui H. Gusek în Kremsier.

Veritabile se află: **Brașovu,** farmacia *Franz Kellemen*, farmacia la „Biserica Albă“, farm. *I. Goos;* farm. *Iul. Hornung;* farmacia *F. Iekelius' W-we;* farm. *K. L. Schuster;* farm. *Heinrich G. Obert;* farm. *Ed. Kugler* la „Higiea“; farm. *G. Iekelius* în Hoszufalu.

Băile Tușnadu: farmacia *Alex. Dobay.* **Cohalmu:** farm. *Ed. Melas*, farmacia *E. Wolff,* **Feldióră:** (Marienburg), farm. *Wil. Schneider.* **Făgărașu:** farm. *c. Bildner,* farm. *Hermann* **Sz. Szt. György:** farm. *Val. Bedő*, farm *Barabás Fer.* 13.52—45

AVISŬ.

Subsemnatulŭ facŭ onor. publicŭ cunoscutŭ, că d-lŭ **Ioanŭ Săbădeanu,** la care am fostŭ **mai mulțĭ anĭ angajatŭ ca măestru,** 'mĭ-a predatŭ confecționarea de încălțăminte. Lucrândŭ dĕr d'aci înainte pe propria mea socotélă, mĕ voiu sili a confecționa încălțăminte bună **după modelurile cele mai nouĕ** și din **materialulŭ celŭ mai solidŭ, cu prețurĭ moderate.**

Atelierulŭ meu se află totŭ în **curtea locuinței d-lui I. Săbădeanu.** Comande atâtŭ după mĕsură câtŭ și pentru orĭ-ce reparaturĭ se primescŭ din bunăvoința d-lui I. Săbădeanu și în **Prăvălia d-lui, Strada Căldărarilorŭ No. 485.**

Cu înaltă stimă
George Olteanu,
pantofarŭ.

216,6—6

ANUNCIU.

Subsemnatulŭ **măestru-têmplarŭ** (mĕsar), distinsŭ **cu diploma de recunoscință la Esposiția română din Sibiiu 1881 pentru desteritate ca sculptorŭ în lemnŭ,** după o practică de mai mulțĭ anĭ aicĭ, câtŭ și în regatulŭ României face cunoscutŭ onor. publicŭ, că a deschisŭ **atelierulŭ sĕu propriu în Brașovŭ** și esecută **orĭ-ce comande de mobile și construcțiunĭ** după **modelurile cele mai moderne și cu prețurile cele mai moderate.**

Iancu G. Colibanŭ,
Scheiu, strada fântânei No. 419.